

**Orientacions PAU Examen de Geografia – Comunitat Valenciana
(PAU 2026 i 2027)**

*Orientaciones PAU Examen de Geografía – Comunidad Valenciana
(PAU 2026 y 2027)*

Comissió Especialistes de Geografia

Comisión Especialistas de Geografía

Prof. Dr. José Ramón Valero Escandell (UA)

Prof. Dr. Juan Bautista Ferreres Bonfill (UJI)

Prof. Dr. Iván Portugués Mollà (UV)

Prof. Dr. Alfonso Fernández Sarriá (UPV)

Prof. Ana Isabel Campos Casanova

RELACIÓ DE DOCUMENTS/ RELACIÓN DE DOCUMENTOS

Versió en valencià (p.3)

- 1. ESTRUCTURA I CARACTERÍSTIQUES DE L'EXAMEN**
- 2. PROPOSTA D'ORIENTACIONS PAU GEOGRAFIA-COMUNITAT VALENCIANA PER AL CURS 2026/2027**
- 3. MATRIU D'ESPECIFICACIONS APROVADA PER CRUE-ASSUMPTES ESTUDIANTILS EN LES JORNADES D'ACCÉS I ADMISSIÓ DEL 19 I 20 DE MAIG DE 2025**
- 4. GLOSSARI DE CONCEPTES GEOGRÀFICS**

Versión en castellano (p.30)

- 1. ESTRUCTURA Y CARACTERÍSTICAS DEL EXAMEN**
- 2. PROPUESTA DE ORIENTACIONES PAU GEOGRAFÍA-COMUNITAT VALENCIANA PARA EL CURSO 2026/2027**
- 3. MATRIZ DE ESPECIFICACIONES APROBADA POR CRUE-ASUNTOS ESTUDIANTILES EN LAS JORNADAS DE ACCESO Y ADMISIÓN DEL 19 Y 20 DE MAYO DE 2025**
- 4. GLOSARIO DE CONCEPTOS GEOGRÁFICOS**

1. ESTRUCTURA I CARACTERISTIQUES DE L'EXAMEN

PAU 2026

S'estableix en quatre el nombre de preguntes que integraran l'examen, i cadascuna d'elles podrà subdividir-se en diferents qüestions. Les preguntes orientaran sobre els passos que ha de fer l'alumnat per a elaborar una explicació vàlida i seguiran una seqüència lògica que facilite a l'alumnat arribar a la formulació de l'explicació.

L'examen constarà de qüestions que necessàriament hauran d'incloure:

(i) Qüestions de caràcter instrumental, és a dir, en les quals s'avaluen les habilitats adquirides per l'alumne a l'hora de gestionar, manipular i transformar informació estadística, gràfica i/o cartogràfica;

(ii) Qüestions en les quals l'alumne haurà d'interpretar la documentació creada o aportada i evidenciar la seua comprensió; i

(iii) Qüestions en les quals, basant-se en la documentació gestionada i els coneixements teòrics adquirits en l'assignatura, explique els fenòmens geogràfics i les interrelacions dels diferents fenòmens que s'hagen plantejat.

El temps màxim per a la realització de la prova serà de 90 minuts.

Puntuació:

La puntuació de les preguntes s'estableix en 2,5 punts cadascuna i el valor de les quals apareixerà en la capçalera de l'examen.

Criteris generals de correcció:

En funció del tipus de problema geogràfic que es plantege, l'alumnat haurà de respondre a alguns d'aquests criteris:

1. Utilitzar diverses maneres de raonament geogràfic

Per exemple, delimitar i combinar en les escales precises els elements que permeten definir els problemes espacials del territori espanyol; precisar la distribució d'elements geogràfics en l'espai que permeten plantejar la diversitat o homogeneïtat del territori; localitzar espacialment un fet o un procés geogràfic al qual al·ludeix el problema plantejat tenint en compte diversos factors; explicar una dinàmica ecogeogràfica com la interacció de diferents variables. Ha de tenir-se en compte que aquestes maneres de raonament comporten una progressiva complexitat cognoscitiva, o, en altres paraules, impliquen diferents nivells de l'explicació geogràfica. Així ha de valorar-se més una explicació referent per què un fet geogràfic es localitza en un determinat espai, que descriure una distribució de determinats fets geogràfics.

2. Reconèixer i aplicar els mètodes específics del coneixement geogràfic per a explicar una situació espacial

És a dir, definir el problema mitjançant la identificació dels seus components rellevants, de tal manera que pugui formular hipòtesis utilitzant els conceptes precisos. Utilitzar algunes tècniques

(relatives a la cartografia o estadística descriptiva, per exemple) per a transformar les dades i així poder verificar les hipòtesis i extraure'n algunes conclusions.

3. Utilitzar conceptes de manera apropiada

Per a això es valorarà el coneixement dels conceptes i la coherència dels arguments, és a dir, la relació entre els conceptes; la utilització de conceptes rellevants en funció de l'elaboració d'una explicació vàlida. Per tant, és necessari distingir entre aquells conceptes apresos per repetició memorística dels conceptes construïts a través d'un procés de relacions.

En aquesta línia, haurà de tenir-se en compte el nivell d'abstracció que impliquen uns certs conceptes: per exemple, «densitat» posa en relació els conceptes de «població», «superfície» i «temps». És un concepte més senzill que el de «medi físic», el qual inclou «relleu», «vegetació», «clima», «sòls», entre altres, que, al mateix temps, inclouen molts altres. Per això es diu que és un concepte més abstracte. No obstant això, no és suficient que l'alumnat l'esmente, sinó que és necessari que sàpia aplicar-lo a una situació concreta, a través d'una descripció o una explicació d'un fet o un procés espacial en el qual ineludiblement apareixerà associat a altres conceptes. És ací on es pot valorar el grau de conceptualització de l'alumnat, en tant que el seu relat resulte coherent.

4. Reconèixer una situació geogràfica a partir de documents

Aquests documents poden ser presentats en diferents codis de comunicació: verbal escrit, estadístic, icònic o cartogràfic. També es valorarà si l'alumnat diferencia en un document o font el que és una opinió i el que és una explicació fonamentada, el què és una dada i el que és la interpretació.

5. Comunicar la seua explicació de la realitat socioespacial a la qual es refereix el problema plantejat, a través de la utilització adequada de diferents codis intersubjectius

Per exemple, l'elaboració d'un mapa temàtic, on es valorarà com ha agrupat els diferents valors (quin tractament estadístic els ha donat: si ha utilitzat la mitjana, per exemple), com ho ha fet: si ha utilitzat símbols acompanyant a la llegenda corresponent, de manera que la informació siga llegible.

6. Identificar i plantejar els principals problemes mediambientals o les possibles repercussions en l'espai de les activitats humanes

Això implica l'anàlisi d'aquells factors naturals o socials que configuren l'espai. En aquest criteri, un bagatge conceptual més sòlid permet a l'alumnat definir millor un problema i idear hipòtesis probables.

7. Emetre judicis de valor fonamentats sobre les actuacions socials en l'espai o de projectes d'ordenació de l'espai. Identificar possibles conflictes d'interessos entre diferents grups socials.

8. Contextualitzar Espanya en el seu entorn geogràfic més pròxim (situació, aspectes físics i econòmics).

PAU 2027

1) S'estableix en quatre el nombre de preguntes que integraran l'examen, cadascuna de les quals serà valorada amb 2,5 punts. Cadascuna d'elles podrà subdividir-se en diferents qüestions.

2) El grau de competencialitat no podrà ser inferior al 50 per 100: almenys dos de les preguntes hauran de ser de tipus competencial i sense opcionalitat.

3) L'optativitat s'estableix en les dues preguntes catalogades com no competencials.

4) A l'hora de dissenyar els exercicis es tindrà en compte que:

- La qüestió 1 estarà vinculada amb els blocs A i/o B. (Sense opcionalitat)

- La qüestió 2 estarà vinculada amb els blocs A i/o C. (Sense opcionalitat)

- La qüestió 3 tindrà un caràcter pràctic i /o teòric i es presentaran dues opcions a triar una d'elles per part de l'alumnat, una estarà vinculada al bloc B i una altra al C.

- La qüestió 4 estarà vinculada a la identificació de conceptes o a la redacció de textos a partir de conceptes geogràfics bàsics. Es presentaran dues opcions a triar una d'elles per part de l'alumnat. Una estarà vinculada als blocs de sabers bàsics A i/o B i l'altra als blocs A i/o C.

BLOC A: Espanya, Europa i la globalització

BLOC B: La sostenibilitat del medi físic d'Espanya

BLOC C: L'ordenació del territori en el seu enfocament ecosocial

COMPARACIÓ DE MODELS D'EXAMEN

PAU 2026	PAU 2027
<p>Qüestió 1. Caràcter pràctic, competencial i vinculada a la valoració de capacitats. (Sense opcionalitat).</p>	<p>Qüestió 1. Caràcter competencial i vinculada amb els blocs A i/o B. (Sense opcionalitat)</p>
<p>Qüestió 2. Vinculada a la identificació, comprensió, reflexió, interpretació, i/o explicació de fenòmens geogràfics i les seues interrelacions.</p> <p>Es presenten dos apartats a triar-ne un.</p>	<p>Qüestió 2. Caràcter competencial i vinculada amb els blocs A i/o C. (Sense opcionalitat)</p>
<p>Qüestió 3. Vinculada a la identificació, comprensió, reflexió, interpretació, i/o explicació de fenòmens geogràfics i les seues interrelacions.</p> <p>Es presenten dos apartats a triar-ne un.</p>	<p>Qüestió 3. Caràcter pràctic i/o teòric. Es presentaran dues opcions i caldrà triar una d'elles. Una estarà vinculada al bloc B i una altra al C.</p>
<p>Qüestió 4. Vinculada a la identificació, comprensió, reflexió, interpretació, i/o explicació de fenòmens geogràfics i les seues interrelacions.</p> <p>Es presenten dos apartats a triar-ne un.</p>	<p>Qüestió 4. Vinculada a la identificació de conceptes geogràfics bàsics a partir de la definició; establir la definició de conceptes entre diverses opcions proporcionades; o completar un text a partir de conceptes. Es presentaran dues opcions a triar una d'elles per part de l'alumnat. Una estarà vinculada als blocs A i/o B i l'altra als blocs A i/o C.</p>

2. PROPOSTA D'ORIENTACIONS PAU GEOGRAFIA-COMUNITAT VALENCIANA PER AL CURS 2026/2027

Document elaborat a partir del Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat; del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat; i els sabers bàsics representats en la matriu d'especificacions de la matèria, aprovada per CRUE-Assumptes estudiantils (19-20 de maig de 2025).

BLOC I: MÈTODES I TÈCNIQUES DE LA GEOGRAFIA

[Incloem en aquest apartat, de manera detallada però no adaptada als continguts concrets en els quals han d'aplicar-se tota una sèrie de continguts procedimentals]

Anàlisi i comprensió de gràfics lineals i de barres (simples o compostos) i de bandes.

Comentari i/o comparació de quadres estadístics.

Comentari i/o comparació de mapes i plans.

Comentari de gràfics especials (climogrames, mapes coroplètics de distinta temàtica).

Anàlisi de perfils (topogràfics, de riu...)

Realització i/o aplicació de càlculs senzills (mitjanes, percentatges...)

Anàlisis, comparació i extracció de conclusions a partir de fotografies o il·lustracions similars (gravats, dibuixos).

Localització i/o ubicació de llocs.

Anàlisi geogràfica d'un text, amb extracció de conclusions.

[Les comparacions també poden incloure dos documents diferents entre els citats anteriorment.]

Comprensió i aplicació de vocabulari (en llista breu, en un text concret o a partir d'un text definitori).

BLOC II. ESPANYA: MEDI FÍSIC

Sabers Bàsics RD 243/2022: Bloc B. La sostenibilitat del medi físic d'Espanya

RELLEU I GEOMORFOLOGIA

Unitats morfoestructurals

- Diferents edats de les estructures geològiques bàsiques:
  - o **Materials molt antics:** antic sòcol hercinià (o massís Hespèric) i relleus rejuvenits (Sistema Central, Montes de Toledo).

- o **Serralades de plegament** amb materials secundaris o terciaris, incloent-hi les principals cadenes alpines.
- o **Depressions** terciàries o quaternàries, més recents.
- **Relleus morfoestructurals:** localització i distribució dels grans conjunts de relleu. Han de conèixer-se les grans morfoestructures, la seua disposició i característiques bàsiques (alçada, desnivell, litologia, trets geomorfològics principals). Destaquen:
  - o La **Meseta Central**, amb morfologia d'altiplà. Diferències altitudinals i litològiques entre la submeseta Nord i Sud.
  - o **Unitats muntanyoses interiors**, entre les quals destaquen el Sistema Central i els Montes de Toledo, massissos antics reactivats dins del domini silici.
  - o Les vores **muntanyenques de la Meseta**, on s'inclouen:
    - Vora nord-oest: el massís Galaic-Lleonès.
    - Vora nord: Serralada Cantàbrica i Muntanyes Basques.
    - Vora oriental: Sistema Ibèric.
    - Vora meridional: Sierra Morena.
  - o **Unitats exteriors a la Meseta:** relleus joves, originats en l'orogènia alpina:
    - Depressions exteriors (Depressió del Guadalquivir -o Bètica- i de l'Ebre).
    - Sistemes Bètics (incloent els dominis prebètic, intrabètic i Subbètic).
    - Les Balears es consideren morfoestructuralment com una prolongació de les Bètiques.
    - Pirineus, distingint entre el Pirineu Axial (majors altituds) i el Prepirineu
    - Serralades Costaneres Catalanes (Serralada Litoral Catalana).
- Reconeixement de les diferents unitats del relleu en el mapa. Interpretació en un tall topogràfic general.

Dominis litològics:

- Coneixement i localització en el mapa dels principals dominis litològics del territori. Podran associar-los amb **fotografies** concretes:
  - o **Silici:** roques ígnies plutòniques i roques metamòrfiques d'edat antiga.
  - o **Calcar:** roques sedimentàries d'origen marí, de l'era secundària o terciària.
  - o **Argilós:** domini d'argiles, margues i algeps. Roques sedimentàries de l'era secundària o terciària, poc resistents a l'erosió.
  - o **Volcànic:** encara que no ens centrarem en l'arxipèlag canari, convé conèixer que la seua gènesi és volcànica.
- Cal saber que aquestes litologies estan relacionades amb formes geomorfològiques determinades. Per exemple, els ambients silicis poden generar berrocals, els calcaris paisatges karsificats i els argilosos, formes erosives com ara carcaves, erms o moles.

CLIMATOLOGIA

- Coneixement de la diversitat climàtica del territori espanyol
- Identificació dels **principals factors geogràfics del clima, del seu funcionament i de la seua interrelació**, aspecte especialment important. Els principals factors són:
  - o La latitud.
  - o L'orografia o relleu: especialment per l'altitud i l'orientació (respecte a la insolació i els vents predominants). Conceptes de sobrevent i sotavent.
  - o Influència de la mar (continentalitat vs caràcter marítim/oceanitat).

- o Situació geogràfica d'Espanya entre dues masses marines (Atlàntica i Mediterrània) i molt pròxima al continent africà.
- Identificació i comprensió dels **principals factors termodinàmics** (en alguns manuals s'identifiquen com a factors meteorològics a mesoescala). Els principals són:
  - o Diferents centres d'acció, destacant sobretot l'Anticicló Subtropical de les Açores.
  - o Circulació en altura: corrent del *jet stream*.
- Comprensió bàsica de la dinàmica atmosfèrica:
  - o Vents predominants que circulen d'oest a aquest (direcció bàsica) i que afecten la Península.
  - o Processos físics complexos d'aquests fluxos provoquen la formació de fronts i borrasques que expliquen la formació de pluges en bona part de la Península.
  - o La part estrictament meteorològica no serà motiu de pregunta, però és recomanable que l'estudiant entenga el funcionament dels fronts.
- **Concepte de DANA** (Depressió Aïllada en Nivells Alts) o gota freda: encara que sense entrar en profunditat, l'estudiant ha de relacionar la seua formació amb el comportament del *jet stream* i, per descomptat, conèixer el seu paper en la formació de precipitacions torrencials i el risc d'inundacions, especialment en planes de l'arc mediterrani. La temperatura de la mar condiciona la seua severitat.
- Concepte de **massa d'aire**: ha d'entendre's que, depenent de la procedència de la massa d'aire, les condicions meteorològiques (temperatura, precipitacions, sequedat...) poden canviar ostensiblement.
- Identificació de tots els **elements/variables del clima**:
  - o Temperatura de l'aire (temperatura mitjana, amplitud tèrmica anual, gelades...)
  - o Precipitació: comprensió del cicle de l'aigua (evaporació, condensació, precipitació...)
  - o Han d'entendre's els models de pluja:
    - Orogràfica (incloent el concepte de "efecte Föhn", fonamental per a entendre la diversitat climàtica peninsular).
    - Convectives
    - Frontals
- Anàlisi de **mapes d'una o més elements o variables del clima**, com a temperatura, amplitud tèrmica, precipitació mitjana, i relació amb els factors geogràfics i termodinàmics explicats.
- Concepte d'**evapotranspiració i aridesa**: poden resultar molt útils per a entendre la distribució de la vegetació i l'existència dels tipus de cultiu. També per a entendre la producció d'escolament i, per tant, el cabal dels rius.
- **Climograma o diagrama ombrotèrmic**: Serà necessari interpretar-los correctament, detectar el període d'aridesa (si n'hi haguera), reconèixer el tipus de clima representat i, en alguns casos, establir comparacions entre diferents climogrames.
  - o En tot cas, les precipitacions vindran representades en barres i les temperatures en una línia contínua.
  - o Els climogrames representats seguiran la **fórmula de Gaussen** segons la qual, en els eixos verticals, els valors de precipitació han de representar-se com el doble dels valors de temperatura.

Dominis climàtics espanyols

- Identificació dels **principals dominis climàtics** que afecten la península Ibèrica i les Balears:
  - o **Domini oceànic**
    - Oceànic pur o marítim.
    - Oceànic de transició o d'interior (trets de continentalització).

o **Domini mediterrani**

- Mediterrani marítim, litoral o costaner.
- Mediterrani continentalitzat o d'interior.
- Mediterrani àrid o semidesèrtic.

o **Clima de muntanya**

- Des d'un punt de vista competencial, han de **reconèixer-se i analitzar-se esquemes i mapes** amb la distribució dels diferents dominis climàtics de la península Ibèrica i de les Balears.

LA XARXA HÍDRICA ESPANYOLA

- Coneixement dels **factors condicionants de la xarxa hidrogràfica i del règim dels rius**. Se subratllen els essencials:

o El clima (precipitacions, temperatures i, per tant, evapotranspiració i aridesa).

o El relleu (és essencial relacionar el límit de les conques hidrogràfiques i la disposició de les serralades).

- Els/les estudiants han de relacionar les capçaleres dels afluents amb les serres estudiades en la unitat de relleu.
- També haurà de relacionar-se el relleu amb la capacitat erosiva dels rius i l'altitud (nevades).

o Litologia: Només hauran de nomenar-ho, ja que no tenen els coneixements suficients per a entendre els processos.

o Vegetació (densitat).

o Intervenció humana: Infraestructures de regulació (pantans, transvasaments).

- En un mapa, han de reconèixer els **grans rius peninsulars**, la seua **localització** i les seues **característiques bàsiques** (en relació amb les característiques climàtiques i el relleu).

o Masses d'aigua artificials: No és necessari aprendre's els pantans, però sí cal conèixer la seua importància.

- Han de relacionar-se amb els recursos hídrics, les demandes d'aigua i els possibles conflictes.

- Reconèixer, en un mapa, les principals conques hidrogràfiques d'Espanya i associar-les als seus vessants corresponents, caracteritzant-los.

El règim fluvial

- Concepte de **cabal** (cabal absolut, mòdul, aportació i cabal específic o relatiu).

- **Irregularitat i variacions estacionals**.

- Les **crecudes i els estiatges**. Importància en l'àrea mediterrània.

o Paper de rambles i rius intermitents.

- Han de conèixer els **tipus de règims fluvials**:

o **Règim pluvial**

o Pluvial oceànic

o Pluvial mediterrani

o **Règim nival**

o **Règim mixt**

- Encara que no s'analitzaran, l'estudiant ha de conèixer que la regularitat/irregularitat dels cabals es representa amb major precisió a través de **gràfics de coeficient de cabal**, que relacionen el cabal mig mensual amb l'annual.

o Això permet classificar i comparar rius amb diferents tipus de règim fluvial.

- Sense entrar en profunditat, l'estudiant ha d'estar mínimament familiaritzat amb l'**hidrograma**: gràfic lineal que pot representar les variacions puntuals del cabal al llarg d'una franja de temps concreta i que resulta especialment important, per exemple, per a estudiar una crescuda.

GRANS REGIONS NATURALS I PAISATGES

Vegetació

- Factors condicionants de la vegetació:
  - o Clima.
  - o Situació geogràfica.
  - o Relleu i sòls.
  - o Acció antròpica.
- Formacions vegetals a Espanya:
  - o La vegetació de la regió eurosiberiana de clima atlàntic.
    - Bosc caducifoli:
      - Formacions primàries o naturals: boscos de roures, fajos.
      - Formacions secundàries (introduïdes): castanyers, pi, eucaliptus.
      - Matoll atlàntic.
  - o La vegetació de la regió mediterrània
    - Bosc esclerofil·le mediterrani.
      - Formacions primàries: alzinars, la devesa, la sureda, garroferes, ullastre.
      - Formacions secundàries: pins.
      - Formacions de matoll mediterrani: màquia, garriga, aromàtiques (romer, timó, pebrella...).
  - o La vegetació de muntanya: pisos associats a l'altitud (només es requereix una idea general del concepte).
    - No es requereix l'anàlisi de clisèries però caldria estar familiaritzat amb la seua finalitat.

Paisatges naturals espanyols

- Grans conjunts paisatgístics (paisatge natural i humanitzat). No s'estudiarà el cas canari. Pot treballar-se amb fotografies.
  - o Paisatge oceànic.
  - o Paisatge mediterrani.
  - o Paisatge de muntanya.
- Concepte de biodiversitat.

Medi ambient i societat

- Impacte de les activitats humanes sobre els recursos i la biodiversitat.
- La gestió de l'aigua.
- Espècies invasores.
- Riscos naturals: Espanya s'exposa a una important varietat de riscos naturals. Alguns adquireixen noves especificitats en un context de canvi climàtic i ambiental. S'exigeixen nocions bàsiques dels següents riscos:

- o Climàtics: Plugues torrencials. En el cas mediterrani, generalment associades a fenòmens de Dana. En el context atlàntic, a borrasques atlàntiques profundes.
- o Hidrològics: Inundacions per crescudes de rius i rambles, però també durant temporals marítics. Generalment vinculats a fenòmens meteorològics severos com els esmentats en el punt anterior (plugues torrencials).
- o Geològics: terratrèmols, circumscrits sobretot al sud-est peninsular per la seua relació amb el món bètic.
- També riscos induïts per l'activitat antròpica, amb una importància cada vegada major per la pressió sobre el territori:
  - o Desforestació i erosió del sòl.
  - o Incendis forestals.
  - o Risc de desertificació.
  - o Contaminació i sobreexplotació de les aigües.
- Principi de sostenibilitat.
- Polítiques mediambientals a Espanya i a la Unió Europea.
- Valorització dels paisatges (patrimoni natural i cultural).
- Els Espais Naturals Protegits (ENP).
  - o Concepte d'ENP.
  - o Tipologies i figures d'espais protegits a Espanya i a la Unió Europea.
    - Gran varietat a Espanya, en relació amb la seua varietat climàtica i paisatgística i la seua riquesa en biodiversitat.

BLOC III. ESPANYA: TERRITORI I SOCIETAT

Sabers Bàsics RD 243/2022: Bloc C: L'ordenació del territori en el seu enfocament ecosocial

POBLACIÓ (nota al final)

- Coneixement i aplicació del vocabulari relatiu a la Geografia de la Població, relacionant-lo amb l'estructura i evolució espanyola en aquesta matèria:
  - o Piràmide de població, envelliment demogràfic, relleu generacional...
  - o Taxes de natalitat, mortalitat, creixement natural i real, conceptes migratoris...
- Esperança de vida, nombre mitjà de fills per dona, mortalitat infantil...
- Conceptes demosocials: atur, activitat, ocupació, dependència, ràtio de sexe...
- Fonts essencials per a l'anàlisi demogràfica: cens, padró, altres documents de l'INE.
- La dinàmica demogràfica. Evolució des de l'èxode rural dels seixanta, amb especial incidència en el segle actual.
- Evolució de les migracions en el cas espanyol: internes i externes. El pes de les migracions a l'Espanya actual.
- Característiques bàsiques de l'estructura demogràfica espanyola i la seua evolució recent.
- Identificació de la distribució territorial de la població a Espanya a distinta escala.
- Factors diferencials territorials: causes i les seues conseqüències, àrees rurals i urbanes, zones expansives i en declivi...
- El futur de la població espanyola: reptes i problemes.
- Valoració i aplicació de dades estadístiques sobre taxes demogràfiques, saldos migratoris, piràmides de població, mapes coroplètics i de fluxos, taxes d'ocupació i ocupació, gràfics i quadres estadístics de contingut demogràfic lligats als conceptes estudiats.

EL POBLAMENT URBÀ (nota al final)

- Coneixement i aplicació del vocabulari relatiu a la Geografia Urbana, relacionant-lo amb la realitat territorial espanyola.
- Definició d'espai urbà, considerant criteris quantitius i qualitius.
- El plànol urbà. Definició i identificació de tipus.
- Els factors explicatius i els trets caracteritzadors del creixement urbà espanyol.
- Tipologies d'espais urbans: la ciutat i la seua estructura interna (centre històric, CBD, eixample, barris, districtes, tipus de perifèria...), les àrees metropolitanes i conurbacions.
- Capacitat de localització de les principals àrees del poblament urbà espanyol (Madrid i Barcelona, litoral mediterrani, litoral galleg, triangle Oviedo-Gijón-Avilés, litoral basc, etc.).
- Les activitats econòmiques de la ciutat i les seues infraestructures de comunicació.
- Jerarquia i funcions urbanes (de les ciutats xicotetes a les grans metròpolis).
- Identificació i caracterització dels problemes urbans: mediambientals, de trànsit, sòl i habitatge...
- Elaboració raonada de propostes de millora o solucions sostenibles als problemes urbans (consum d'aigua, residus, congestió, contaminació, gentrificació, inseguretat...).
- Comentari de plànols urbans especialment característics o representatius (Barcelona, Madrid, València, Morella, Sant Sebastià, Toledo, Cadis...). Anàlisi de fotografies aèries o perspectives prou representatives. Quadres estadístics i gràfics de tema urbà. Comprensió de mapes i esquemes de jerarquia urbana. Anàlisi comparatives de diferents fonts.

EL POBLAMENT RURAL

- Concepte de "espai rural": elements constitutius o trets bàsics.
- Els condicionants naturals i humans de l'espai rural.
- Dinàmiques recents de l'espai rural: els usos no agraris:
  - o La industrialització de l'espai rural.
  - o El turisme rural, les segones residències, urbanitzacions.
  - o Altres serveis en els entorns rurals.
- Infraestructures en l'espai rural.
- El poblament rural: estructura demogràfica, envelliment, despoblació, revitalització i immigració recent, nous pobladors (urbanites, residencialisme...).

SECTOR PRIMARI

- Concepte de "espai rural".
- Elements constitutius o trets bàsics de l'espai rural.
- Espai agrari i la seua importància: un espai en transformació.
- Condicionants naturals de l'espai agrari.
- Condicionants humans. Elements de l'estructura agrària: la població agrària.
- Condicionants humans. Elements de l'estructura agrària: les diferents estructures agràries (tradicional productivista i postproductivista).
- La PAC: trajectòria i objectius actuals.
- Les activitats agràries. L'activitat agrícola: estructura agrícola (inclou el regadiu).
- Les activitats agràries: l'activitat ramadera: l'estructura ramadera.
- Sostenibilitat/insostenibilitat de les activitats agràries.
- L'activitat forestal.
- Identificació i interpretació dels paisatges agraris: elements fonamentals, factors físics i humans que incideixen en la seua configuració actual.
  - o L'espai cultivat, l'espai habitat, el poblament rural...

- Els problemes agraris i el desenvolupament rural: demogràfics, econòmics, socials, mediambientals i paisatgístics.
- Les condicions naturals i humanes (polítiques).
- L'activitat pesquera: l'espai pesquer i la seua importància.
- Els problemes actuals de la pesca marítima: caladors, demogràfics, econòmics, socials, mediambientals i paisatgístics.

SECTOR SECUNDARI

- Activitats que integren el sector secundari i situació actual.
- Comprensió del concepte "sector secundari" i identificació de les activitats que l'integren:
  - o Indústria.
  - o Explotació de matèries primeres.
  - o Fonts d'energia.
- Importància socioeconòmica d'aquest sector.
- Situació actual.
  - o Factors que incideixen: deslocalització, tecnologia....

Les fonts d'energia:

- Coneixement de les fonts d'energia i les característiques:
  - o Segons procedència: Primàries (petroli, gas natural...) i secundàries (electricitat, gasoil...).
  - o Segons disponibilitat: Energies no renovables (combustibles fòssils...) i energies renovables (solar, eòlica...).
- Localització espacial, amb elements cartogràfics, de les fonts d'energia.
- Aplicació d'anàlisi comparada des de la perspectiva territorial de la producció i consum d'electricitat a fi de determinar quines CCAA són excedentàries o deficitàries, i per què.
- Identificació de solucions sostenibles als reptes del sector energètic.
  - o Dependència energètica de l'exterior.
  - o Competitivitat de l'energia pròpia (energies renovables).
  - o Sostenibilitat mediambiental.

Indústria

Classificació de les indústries. Hi ha diversos criteris, però cal destacar:

- Segons la matèria primera, el grau de transformació i la destinació de la producció.

Característiques i exemples:

- o Indústria de base (siderúrgia...).
- o Indústria de béns d'equip (maquinària, motors...).
- o Béns de consum (tèxtil, electrònica...).
- Segons el grau de desenvolupament. Característiques i exemples:
  - o Indústries madures (naval...).
  - o Indústries capdavanteres (telecomunicacions...).
  - o Indústries intermèdies (automòbil...).

Factors de localització industrial

- Coneixement dels diversos factors que expliquen la localització de la indústria i la seua importància actual.

o Per exemple, la proximitat a les fonts d'energia, actualment és un factor amb importància secundària, a causa de les infraestructures de transport de recursos energètics i matèries primeres.

- Evolució del procés d'industrialització
  - o A partir del “desarrollismo” (1959-1973), i de la crisi i 1a reconversió industrial (1973-1985), es recomana, des d'una perspectiva general, conèixer els fets més destacables, les polítiques adoptades i els seus resultats de:
    - o La integració en la llavors CEE (actual UE) i 2a reconversió industrial (1986-1997).
    - o La situació actual: la globalització de la indústria (concentració d'empreses, creixement de multinacionals, deslocalització...).

Distribució territorial de la indústria

Identificació, sobre la base de documents cartogràfics, dels grans eixos industrials actuals, destacant la seua expressió espacial, i els tipus d'indústria que acullen.

- o Es consideraran: àrea de Madrid, litoral mediterrani (Girona-Cartagena), litoral Basc-Navarra-La Rioja-Burgos, Vall d'Ebre, litoral gallec, Astúries, Andalusia (Sevilla-Huelva-Cadis; Jaén-La Carolina-Còrdova).

Problemàtica de la indústria i mesures correctores:

- Identificar els debilitats i com repercuteixen en la competitivitat de la indústria espanyola davant tercers països, en particular de la UE, considerant els següents factors:
  - o Grandària mitjana de les empreses.
  - o Inversió en R+D+I.
  - o Costos salarials.
  - o Costos energètics.
  - o Impactes ambientals.
- Conèixer les línies d'actuació que es deriven de l'Agenda per a l'enfortiment del sector industrial a Espanya.

Paisatges industrials:

- Comentari de paisatges industrials, sobre la base d'imatge, generats pel grau de desenvolupament de la indústria.
- Comentar l'evolució d'un paisatge industrial.
  - o Principalment els afectats per la reconversió industrial, com pot ser la Ria de Bilbao, Sagunt..., a tall d'exemple.

TURISME

Conceptes bàsics:

- Turisme emissor, receptor, intern, estacionalitat.
- Oferta i demanda turística, llocs i àrees turístiques, turoperadors.
- Espanya, potència turística: les raons de la importància del turisme a Espanya.
- L'evolució del turisme espanyol.
- La seua contribució a l'ocupació i la riquesa.
- L'oferta turística espanyola: modalitats predominants i varietat creixent:
  - o Les grans diferències territorials
  - o Les principals àrees de turisme litoral
  - o Principals àrees d'altres tipus de turisme (urbà, de muntanya...)
- La demanda turística:

- o Els llocs d'origen, les característiques principals.
- o Diferències entre el turisme espanyol i l'exterior.
- o La despesa turística.
- Problemes territorials del turisme:
  - o L'estacionalitat i la concentració espacial.
  - o Excés d'oferta, problemes de preu.
  - o L'impacte ambiental.
  - o Els problemes socials: turisticació i turismefòbia, gentrificació, uniformització de barris, dret a la ciutat...

Sobre els diferents documents de representació geogràfica:

- Anàlisi de gràfics, taules de dades, quadres, textos, mapes temàtics o coroplètics sobre les diferents problemàtiques o reptes.
- Anàlisi de gràfics, taules de dades, quadres, mapes temàtics o coroplètics sobre els principals indicadors.
- Entrades, origen, zones turístiques, despesa, temporalitat...
- Comparació d'imatges.

SECTOR TERCIARI (excepte el turisme, enumerat en el capítol anterior)

- El sector amb major ocupació i generació de riquesa:
  - o Procés de terciarització de la societat i de l'economia, i les seues causes.
- Els trets del sector terciari:
  - o l'estructura del sector terciari.
  - o La localització de les activitats terciàries.

El comerç:

- El comerç exterior:
  - o Exportacions, importacions i balança comercial.
  - o Polítiques
- El comerç interior:
  - o Característiques i canvis.
  - o Polítiques.

Els transports:

- Importància i funcions del transport.
- Definició de la xarxa de transports.
- Definició a grans trets dels modes de transport per àmbits (terrestre, marítim, aeri...)
- Coneixement de les característiques, així com els aspectes positius i negatius dels diversos modes, sobretot els vinculats al transport per carretera i aeri.
- Analitzar mapes de xarxes de transports.
- Problemàtica del transport i aplicació de polítiques i mesures correctores.

BLOC IV: ESPANYA A EUROPA I AL MÓN

Sabers Bàsics RD 243/2022: Bloc A: Espanya, Europa i la globalització

[Aquest bloc haurà de ser considerat en el conjunt dels apartats abans indicats, a partir de la consideració que Espanya forma part de la comunitat internacional, amb unes relacions molt

més estretes amb els seus països veïns, especialment els de la Unió Europea de la qual forma part i amb els estats iberoamericans, amb els quals comparteix moltes arrels culturals. Aquesta integració en el món global i la relació amb altres territoris comporta aspectes positius, però també, a vegades, problemes i dificultats a superar. També amb països del nord d'Àfrica i que formen part de la conca mediterrània]

ESPANYA EN EL MÓN GLOBAL

- Globalització i diversitat:
  - o Conceptes de globalització i mundialització.
  - o Increment de les desigualtats entre països.
- Espanya en el context geopolític mundial:
  - o El compromís amb els ODS
  - o Particularitats: Espanya forma part d'un món divers en tota mena d'aspectes físics (climes, relleu) i humans (societats avançades i més endarrerides, diferents desenvolupaments productius...).

ESPANYA EN EL CONTEXT D'EUROPA

- Europa és un territori amb grans contrastos físics i socioeconòmics.
- Principals polítiques de la Unió Europea.
- Europa és un territori amb desequilibris socioterritorials: les polítiques de cohesió.
- Espanya en el marc econòmic europeu. Principals característiques:
  - o La vocació agrícola d'Espanya.
  - o La fortalesa turística espanyola en relació amb la demanda europea.
  - o La dependència espanyola en determinats recursos bàsics.
- Gestió i ordenació del territori: reconeixement de la divisió territorial i administrativa bàsica espanyola.
- Formes d'anàlisis dels diferents elements d'aquest bloc:
  - o Mapes i altres documents (producció agrícola diferencial, singularitats físiques...)
  - o Quadres estadístics sobre el predomini comunitari de la demanda turística.
  - o Estadístiques simples i bàsiques sobre algunes magnituds industrials o energètiques que mostren la nostra dependència en alguns aspectes o l'evolució en el conjunt europeu.
  - o Anàlisi sobre la composició de la nostra demanda turística o el destí dels productes hortofructícoles espanyols.

BLOC V: VALORS CÍVICS I COMPROMÍS CIUTADÀ

[Pel seu propi caràcter, aquest bloc hauria d'impregnar a la resta dels sabers bàsics geogràfics, d'una manera transversal, que podria considerar-se a través de la seua consideració en aquells apartats pràctics o d'aplicació de coneixements que el requiriquen.]

Es considerarien, integrats en alguns dels temes a dalt citats, aspectes com els següents:

- Pautes de consum responsable dels recursos.
- Bones mesures per a la conservació i sostenibilitat del medi ambient.
- La ciutadania global i la solidaritat europea.

- La importància de les institucions per a una cultura de la pau.

*Nota: Quant als subblocs de població i poblament urbà fins que no apareguen publicats al Decret 108/2022, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, no hi haurà cap pregunta centrada en ambdós subblocs de continguts.

3. MATRIU D'ESPECIFICACIONS APROVADA PER CRUE-ASSUMPTES ESTUDIANTILS EN LES JORNADES D'ACCÉS I ADMISSIÓ DEL 19 I 20 DE MAIG DE 2025

Blocs de Sabers Bàsics	Sabers bàsics (a partir del RD 243/2022 i dels Decrets propis de las CCAA)	Concreció de sabers bàsics	Criteris específics d'avaluació
Bloc A. Espanya, Europa i la globalització	<p>Espanya i, dins d'ella, de la Comunitat Autònoma pròpia: localització i situació geogràfica en el món a través de mapes de relleu, bioclimàtics i polítics. Posició relativa d'Espanya en el món segons diferents indicadors socioeconòmics, geoposicionament i dispositius mòbils.</p> <p>- Espanya en el món. Espanya davant la globalització: amenaces i oportunitats. Context geopolític mundial i participació internacional i missions en l'exterior. Diagnòstic dels compromisos amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.</p> <p>- Espanya a Europa: localització de països i aspectes naturals. La Unió Europea en l'actualitat: la seua influència en situacions quotidianes. Anàlisi de desequilibris territorials i polítiques de cohesió a través de l'ús de mapes i d'indicadors socioeconòmics.</p> <p>- Organització administrativa d'Espanya. L'estudi dels desequilibris territorials nacionals i autonòmics. Utilitat de l'Atlas Nacional d'Espanya, dels propis de cada Comunitat Autònoma i dels indicadors socioeconòmics oficials. Gestió i ordenació del territori: el debat sobre les polítiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica com la posició geogràfica d'Espanya afecta als seus caràcters físics (relleu, clima i vegetació) i humans (població i economia) • Compara, a través d'indicadors socioeconòmics aportats per diverses fonts, la situació d'Espanya en relació amb altres països, especialment de la Unió Europea. • Argumenta sobre els aspectes positius i negatius de la globalització amb exemples que afecten a Espanya. • Identifica organismes internacionals dels quals forme part Espanya i analitza les repercussions de la seua participació en aquestes institucions a partir de diferents fonts d'informació geogràfica. • Identifica els Objectius de Desenvolupament Sostenible i dissenya accions concordades a aquests. • Descriu les principals polítiques de la Unió Europea i proposa exemples concrets que mostren la seua influència en la vida quotidiana. • Identifica en un mapa els països que integren la Unió Europea. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Justificar la influència de la posició geogràfica d'Espanya en les seues característiques físiques i humanes. 1.2. Establir comparacions entre indicadors socioeconòmics d'Espanya i altres països de la UE mitjançant diferents fonts. 2.1. Formular valoracions raonades sobre els efectes de la globalització aplicats a casos concrets a Espanya. 2.2. Reconèixer la pertinença d'Espanya a organismes internacionals i examinar els seus efectes en diferents àmbits. 2.3. Precisar els Objectius de Desenvolupament Sostenible i plantejar actuacions que contribuïsqen al seu compliment. 3.1. Explicar les polítiques fonamentals de la UE i exemplificar el seu impacte en la vida quotidiana. 3.2. Reconèixer en un mapa els principals països de la Unió Europea. 4.1. Sintetitzar l'organització territorial d'Espanya segons la Constitució de 1978. 4.2. Reconèixer en un mapa les comunitats autònomes, ciutats autònomes, províncies, ciutats principals d'Espanya així com les comarques que conformen la seua Comunitat Autònoma.

	<p>de cohesió i desenvolupament regional. Situació actual i projeccions de l'estat del benestar a nivell estatal i regional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exposa les característiques de l'organització territorial espanyola establida per la Constitució de 1978. • Identifica en un mapa les Comunitats i Ciutats Autònomes, províncies i principals ciutats d'Espanya així com les comarques que conformen la seua Comunitat Autònoma. • Reconeix els desequilibris socioeconòmics i contrastos territorials existents entre les Comunitats Autònomes espanyoles a partir de diferents fonts d'informació geogràfica i és capaç d'explicar les raons que els justifiquen. • Distingeix els trets essencials de les polítiques de cohesió i desenvolupament regional i la seua importància per a aconseguir un creixement harmonitzat que assegure l'estat de benestar. 	<p>4.3. Identificar els contrastos socioeconòmics entre les CCAA espanyoles i argumentar les raons que els justifiquen.</p> <p>4.4. Utilitzar la informació procedent de fonts oficials per a, a partir d'elles, realitzar anàlisis fonamentades de la situació socioeconòmica d'Espanya i/o les seues CCAA.</p> <p>4.5. Descriure les polítiques de cohesió i desenvolupament regional desenvolupades per l'Estat espanyol i la UE i valorar la seua contribució a l'estat de benestar.</p>
<p>Bloc B. La sostenibilitat del medi físic d'Espanya</p>	<p>- Unitats de relleu peninsular i insular. Característiques i localització. Factors geomorfològics.</p> <p>- Factors físics i diversitat de paisatges i ecosistemes. Anàlisi dels condicionants geomorfològics bioclimàtics, edàfics, hídrics i relatius a les activitats humanes i prevenció dels riscos associats per a les persones. Programes de protecció específics de la comunitat autònoma pròpia. La cooperació interregional i internacional en la gestió de catàstrofes.</p> <p>- Diversitat climàtica d'Espanya. Anàlisi comparatives de distribució i representació de climes. Emergència climàtica: canvis en els patrons termopluiomètrics; causes, conseqüències i mesures de mitigació i adaptació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitza adequadament el vocabulari relatiu a la Geografia Física, relacionant-lo amb exemples representatius del medi físic espanyol. • Identifica en un mapa les diferents unitats del relleu espanyol així com les principals zones geomorfològiques i litològiques d'Espanya. • Exposa els trets bàsics del relleu espanyol així com els de les diferents unitats morfoestructurals (peninsulars i insulars) que ho integren analitzant els factors que expliquen aquestes diferències. • Identifica en un mapa les diferents zones climàtiques d'Espanya. 	<p>5.1. Aplicar correctament la terminologia de la Geografia Física vinculant-la a casos del territori espanyol.</p> <p>5.2. Reconèixer i situar les unitats del relleu i les principals zones geomorfològiques i litològiques d'Espanya.</p> <p>5.3. Descriure els aspectes generals del relleu espanyol i de les unitats morfoestructurals que l'integren analitzant les raons d'aquests caràcters.</p> <p>6.1. Identificar les zones climàtiques d'Espanya.</p> <p>6.2. Caracteritzar els climes espanyols a partir dels seus elements i explicar els factors que els condicionen.</p> <p>6.3. Interpretar climogrames relacionant-los amb espais concrets i explicar com els factors geogràfics justifiquen els seus trets termopluiomètrics.</p>

	<p>Estratègies d'interpretació del temps i alertes meteorològiques; webs i aplicacions mòbils.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biodiversitat, sòls i xarxa hídrica. Característiques per regions naturals. Impacte de les activitats humanes i efectes sobre aquestes: pèrdua de biodiversitat, de sòls i gestió de l'aigua. Interpretació d'imatges, cartografia i dades. Riscos generats per les persones. - Polítiques ambientals a Espanya i la Unió Europea: ús d'eines de diagnòstic. La xarxa d'Espais Naturals Protegits i la xarxa Natura 2000. El debat sobre els canvis del model de desenvolupament: el principi de sostenibilitat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Descriu els climes d'Espanya a partir dels seus elements característics i analitza els factors que els expliquen. • Extrau informació a partir de climogrames i relaciona-la amb espais geogràfics concrets del nostre país, analitzant els factors que expliquen els caràcters termoplumiomètrics descrits. • Analitza les principals situacions i tipus de temps que es poden donar a Espanya a partir de mapes meteorològics. • Analitza les causes del canvi climàtic i estableix les seues conseqüències a nivell global i per al nostre país. • Reconeix a partir d'una fotografia la diferència entre paisatge natural i humanitzat. • Localitza en un mapa les principals regions biogeogràfiques del nostre país així com la distribució d'algunes de les espècies vegetals més característiques. • Descriu, a partir d'imatges geogràfiques (fotogràfiques o clisèries de vegetació) els principals trets de les formacions vegetals espanyoles, analitzant els factors que les expliquen i associant-les a espais geogràfics concrets. • Localitza en un mapa les principals conques hidrogràfiques d'Espanya i les associa amb el seu corresponent vessant. • Descriu els principals caràcters dels rius espanyols i analitza els factors que els expliquen. 	<p>6.4. Explicar, mitjançant mapes meteorològics, les principals situacions i tipus de temps d'Espanya.</p> <p>6.5. Diagnosticar les causes i conseqüències del canvi climàtic a nivell global i nacional.</p> <p>7.1. Distingir entre paisatges naturals i humanitzats a partir d'imatges geogràfiques.</p> <p>7.2. Identificar en un mapa les regions biogeogràfiques espanyoles així com la distribució de les espècies vegetals característiques.</p> <p>7.3. Analitzar les principals formacions vegetals espanyoles a partir d'imatges, justificant la seua distribució i factors determinants.</p> <p>7.4. Reconèixer en un mapa les principals conques hidrogràfiques d'Espanya i associar-les als seus vessants corresponents.</p> <p>7.5. Descriure les característiques bàsiques dels rius espanyols i analitzar com els factors físics i humans influeixen en elles.</p> <p>7.6. Valorar la riquesa paisatgística espanyola i el seu potencial per al desenvolupament econòmic local.</p> <p>7.7. Diagnosticar riscos derivats del medi físic que puguem generar catàstrofes i exposar estratègies de prevenció i gestió.</p> <p>8.1. Explicar problemàtiques mediambientals derivades de l'acció humana i formular propostes d'actuació a nivell institucional i ciutadà basades en el principi de sostenibilitat.</p>
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Reconeix la riquesa derivada de la diversitat paisatgística i la seua potencialitat com a recurs per al desenvolupament econòmic de les comunitats. • Identifica i explica, a partir de diverses fonts, els principals problemes que es deriven dels caràcters del nostre medi físic, especialment aquells que puguen derivar en situacions catastròfiques i enumera polítiques i accions que puguen ajudar en la gestió de catàstrofes. • Exposa, a partir de diverses fonts, els problemes mediambientals derivats de l'acció humana sobre l'entorn i analitza els principals instruments desenvolupats a nivell institucional (nacional i europeu especialment) per a afrontar-los al mateix temps que proposa mesures des de l'acció ciutadana tendents a aconseguir un model de desenvolupament sostenible. 	
<p>Bloc C: L'ordenació del territori en el seu enfocament ecosocial</p>	<p>- La població espanyola: anàlisi de la seua estructura i desequilibris. Interpretació causal de dades, gràfics i mapes: tendències passades, presents i projeccions. Avantatges i inconvenients dels moviments migratoris; el respecte per la diversitat ètnica i cultural. El repte demogràfic: envelliment i despoblació rural.</p> <p>- Els espais urbans a Espanya: les grans concentracions urbanes en un context europeu i mundial. Funcions de la ciutat i relacions d'interdependència amb el territori. Estructura urbana a través dels plànols: repercussions sobre les formes de vida i els impactes mediambientals. Models de ciutats sostenibles. L'ús de l'espai públic. La mobilitat segura, saludable i sostenible.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitza adequadament el vocabulari relatiu a la Geografia Humana, relacionant-lo amb la casuística espanyola. • Reconeix les fonts i les eines per a l'estudi de la població. • Utilitza fonts diverses (textos, taules de dades, gràfics i cartografia) per a obtenir informació sobre l'evolució de les variables vegetatives i els moviments migratoris així com sobre l'estructura de la població espanyola durant els segles XX i XXI. • Analitza a partir de mapes regionals o provincials les similituds i diferències que s'aprecien en les variables vegetatives i els fenòmens migratoris del nostre país. 	<p>9.1. Emprar amb correcció el lèxic específic de la Geografia de la Població i aplicar-lo al cas espanyol.</p> <p>9.2. Identificar i utilitzar fonts i eines per a l'anàlisi demogràfica.</p> <p>9.3. Extraure informació de fonts diverses per a estudiar l'evolució de la població espanyola (segles XX i XXI).</p> <p>9.4. Avaluar i explicar variables vegetatives i migratòries a partir de mapes regionals o provincials.</p> <p>9.5. Detectar àrees més i menys poblades d'Espanya i explicar els factors que expliquen aquest desequilibri i els problemes associats a aquesta situació.</p> <p>9.6. Identifica i analitza a partir de diferents fonts els principals reptes demogràfics d'Espanya proposant mesures per a afrontar-los.</p>

<p>- Els espais rurals. Identificació dels paisatges agraris. Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. El valor socioambiental i econòmic dels productes agroalimentaris i forestals de proximitat: indagació de petjades ecològiques i de l'estructura sociolaboral. Influència de l'actual Política Agrària Comuna en el desenvolupament rural i la sostenibilitat. Estudi de casos: etiquetats diferenciat, ecològic, etc.</p> <p>- Els recursos marins i la transformació del litoral: pesca, aqüicultura i altres aprofitaments. Sostenibilitat i Política Pesquera Comuna. Estudi de casos: marisqueig, pesca litoral i altura, aqüicultura, sobreexplotació de caladors, etc.</p> <p>- Els espais industrials. Transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia. Avaluació de petjades ecològiques; dependència i transició energètica; estructura del teixit industrial, sociolaboral i d'ocupació indirecta. Impacte de la deslocalització sobre sectors de la indústria espanyola. Estudi de casos: construcció, automobilístic, agroalimentari, etc., i factors de localització. El debat sobre la influència de les polítiques de la Unió Europea i la globalització.</p> <p>- Els espais terciaritzats. El model d'economia circular i els serveis: relacions entre producció, distribució i venda. Anàlisi crítica de petjades ecològiques, estructura sociolaboral, responsabilitat social corporativa i dels consumidors. Estudi de casos: competitivitat i desequilibris en transport, comerç, turisme, serveis essencials, etc. i factors de localització. Models insostenibles de serveis i alternatives. L'economia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identifica, a partir de mapes o gràfics, les zones més i menys poblades del nostre país, analitzant les causes i determinant els problemes que es deriven d'aquest desequilibri. • Identifica i analitza a partir de diferents fonts els principals reptes demogràfics del nostre país (especialment l'envelliment de la població i l'abandó de zones rurals) i apunta algunes mesures per a afrontar-los. • Reconeix les principals etapes del procés d'urbanització d'Espanya i les seues característiques. • Analitza, a partir de mapes, la jerarquia urbana d'Espanya i el mode en què intervé en l'ordenació del territori. • Utilitzant plànols o imatges de satèl·lit, analitza la morfologia i estructura urbana. • Identifica i qüestiona, a partir de diferents fonts, els principals problemes que afecten els centres urbans i ofereix solucions sostenibles. • Explica, a partir de fonts gràfiques, l'evolució de variables relacionades amb els diferents sectors econòmics. • Descriu i analitza, partint de fonts diverses, les diferències existents entre les CCAA quant al pes de diferents sectors econòmics o branques d'activitat. • Localitza en un mapa les principals regions agràries del nostre país així com la distribució d'algunes de les espècies agrícoles i ramaderes més característiques. • Descriu, a partir de fotografies, els principals caràcters dels paisatges agraris d'Espanya analitzant els factors que els expliquen i assenyalant les seues 	<p>10.1. Emprar amb correcció el lèxic específic de Geografia Urbana i aplicar-lo al cas espanyol.</p> <p>10.2. Explicar les etapes del procés d'urbanització d'Espanya i els seus principals característiques.</p> <p>10.3. Comentar a partir d'un mapa la jerarquia urbana espanyola i avaluar el seu paper en l'ordenació territorial.</p> <p>10.4 Estudiar la morfologia i estructura urbana a partir de plànols o imatges de satèl·lit.</p> <p>10.5. Diagnosticar, a partir de diferents fonts, problemes urbans actuals i dissenyar solucions sostenibles.</p> <p>11.1. Emprar amb correcció el lèxic específic de la Geografia Rural i aplicar-lo al cas espanyol.</p> <p>11.2. Identificar en un mapa les principals regions agràries així com la distribució d'espècies agrícoles i ramaderes més característiques.</p> <p>11.3. Interpretar imatges per a explicar els trets dels paisatges agraris i valorar la seua sostenibilitat en un context global.</p> <p>11.4 Descriure, a partir de fonts gràfiques i/o cartogràfiques, l'evolució del medi rural espanyol des de 1950 i la seua situació actual.</p> <p>11.5. Exposar els principals aspectes de la PAC i argumentar sobre els reptes i oportunitats que suposa per a Espanya.</p> <p>11.6. Descriure, a partir de diferents fonts, la situació del sector pesquer espanyol i la influència que en ell té la Política Pesquera Comuna, proposant mesures sostenibles als problemes del sector.</p> <p>12.1. Emprar amb correcció el lèxic específic de la Geografia Industrial i aplicar-lo al cas espanyol.</p> <p>12.2. Avaluar la situació energètica d'Espanya a partir de diverses fonts i proposar solucions sostenibles als reptes als quals s'enfronta.</p>
---	---	--

	<p>digital: impacte de la «economia col·laborativa» i nous models de negoci en el context global i de la Unió Europea.</p>	<p>potencialitats i problemes, dins d'un context econòmic globalitzat, valorant el seu grau de sostenibilitat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exposa els caràcters actuals del medi rural espanyol i els reconeix com el producte de l'evolució històrica, especialment des de 1950 d'ara en avant. • Explica els principals aspectes de la PAC i valora les potencialitats i els reptes que es deriven de la nostra posició dins de la UE. • Analitza la realitat del sector pesquer espanyol i l'impacte de la Política Pesquera Comuna per a, a partir de diferents fonts, identificar els problemes als quals s'enfronta i plantejar propostes sostenibles de solució. • Analitza, a partir de fonts diverses, la realitat energètica espanyola (producció i consum), determina potencialitats i problemes derivats de la mateixa i valora intents de solució des d'una perspectiva sostenible. • Explica el procés d'industrialització a Espanya des de 1950 d'ara en avant: etapes i estructura actual. • Localitza en un mapa les principals regions industrials del nostre país i analitza el mode en què els factors de localització les han configurades. • Exposa les característiques dels diferents espais industrials del nostre país, valorant les potencials i dificultats als quals s'enfronten dins de la Unió Europea i d'una economia globalitzada. • Analitza mapes de xarxes de transport i realitza una valoració de les mateixes com a instrument d'ordenació del territori. 	<p>12.3. Explicar, partint de gràfics o taules, el procés d'industrialització d'Espanya des de 1950 i descriure l'estructura industrial actual.</p> <p>12.4. Localitzar les principals regions industrials espanyoles i explicar com els factors de localització les han configurades.</p> <p>12.5. Determinar, a partir de diverses fonts, les característiques dels espais industrials d'Espanya i valorar els seus reptes davant la globalització.</p> <p>13.1. Emprar amb correcció el lèxic específic de la Geografia dels Serveis i aplicar-lo al cas espanyol.</p> <p>13.2. Analitzar, a partir de fonts cartogràfiques, les xarxes de transport i valorar la seua importància de cara a l'organització i cohesió territorial espanyola.</p> <p>13.3. Examinar, a partir de diferents fonts, l'evolució i repercussió del turisme a Espanya des de 1960 fins a l'actualitat.</p> <p>13.4. Justificar la varietat de models turístics a Espanya en funció dels factors d'atractiu turístic.</p> <p>13.5. Detectar, a partir de diferents fonts, potencialitats i problemes derivats del turisme i formular propostes de gestió sostenible.</p> <p>13.6. Analitzar, a partir de fonts gràfiques o taules de dades, la balança de pagaments d'Espanya i reflexionar sobre les conseqüències que es deriven d'ella.</p> <p>13.7. Reflexionar, a partir de diferents fonts, sobre la rellevància dels serveis socials i dissenyar propostes per a garantir l'estat de benestar.</p>
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Analitza, a partir de fonts diverses, l'evolució del turisme a Espanya des de 1960 així com la seua importància social i econòmica per a Espanya en general i per a algunes CCAA en particular. • Analitza els factors que justifiquen l'atractiu turístic del nostre país i les característiques dels diferents models de turisme que es desenvolupen en ell. • Identifica, a partir de diferents fonts, les potencialitats i problemes que es deriven del turisme i proposa solucions que valoren la sostenibilitat del sistema. • Analitza, a partir de diferents fonts, l'estructura de l'actual balança de pagaments espanyola i explica les conseqüències que es deriven d'ella. • Valora, a partir de diverses fonts, la importància dels serveis socials i presenta propostes que permeten el manteniment de l'Estat de Benestar	
--	--	--	--

4. GLOSSARI DE CONCEPTES GEOGRÀFICS

TERME	TEMA
CONSERVACIÓ DEL PAISATGE	TERMES GENERALS
CORBES DE NIVELL	TERMES GENERALS
DESERTIFICACIÓ	TERMES GENERALS
ESCALA DEL MAPA	TERMES GENERALS
ESTAT DEL BENESTAR	TERMES GENERALS
LATITUD GEOGRÀFICA	TERMES GENERALS
LONGITUD GEOGRÀFICA	TERMES GENERALS
MERIDIÀ	TERMES GENERALS
PAISATGE HUMANITZAT	TERMES GENERALS
PARAL·LEL	TERMES GENERALS
SÒL	TERMES GENERALS
UNITAT DE PAISATGE	TERMES GENERALS
AQUÍFER	HIDROLOGIA
CONCA FLUVIAL	HIDROLOGIA
EROSIÓ DIFERENCIAL	RELLEU
ESCOLAMENT	HIDROLOGIA
FALLA	RELLEU
GEOMORFOLOGIA	RELLEU
MODELAT	RELLEU
OROGÈNESI	RELLEU
<i>PÁRAMO</i> (ERM)	RELLEU
PENEPLÀ	RELLEU
RAMBLA	HIDROLOGIA
RÈGIM FLUVIAL	HIDROLOGIA
ROCAM	RELLEU
TERRASSA FLUVIAL	RELLEU
ANTICICLÓ	CLIMA
ARIDESA	CLIMA
BORRASCA	CLIMA
CENTRE D'ACCIÓ (ANTICICLÓ I BORRASCA)	CLIMA
CLIMA	CLIMA
CONDENSACIÓ	CLIMA
CONTINENTALITAT	CLIMA

CORRENT EN <i>JET</i> (<i>JET STREAM</i>)	CLIMA
DANA/ GOTA FREDA	CLIMA
DESASTRE NATURAL	CLIMA
EFFECTE FOEHN O FÖHN	CLIMA
EVAPORACIÓ	CLIMA
INSOLACIÓ	CLIMA
ISÒBARA	CLIMA
ISOTERMA	CLIMA
ISOHIETA	CLIMA
MASSA D'AIRE	CLIMA
OSCIL·LACIÓ TÈRMICA	CLIMA
PRESSIÓ ATMOSFÈRICA	CLIMA
SOLANA	CLIMA
SOTAVENT	CLIMA
OBAC	CLIMA
CADUCIFOLI	VEGETACIÓ
CLISÈRIE	VEGETACIÓ
DESFORESTACIÓ	VEGETACIÓ
ENDEMISME	VEGETACIÓ
ESCLEROFIL·LE	VEGETACIÓ
ESTEPA	VEGETACIÓ
LAURISILVA	VEGETACIÓ
PAISATGE BIOCLIMÀTIC O BIOMA	VEGETACIÓ
PARC NACIONAL	VEGETACIÓ
PERENNIFOLI	VEGETACIÓ
PIS DE VEGETACIÓ	VEGETACIÓ
REGIÓ BIOGEOGRÀFICA O BIOCLIMÀTICA	VEGETACIÓ
VEGETACIÓ POTENCIAL	VEGETACIÓ
VEGETACIÓ REAL	VEGETACIÓ
VEGETACIÓ RUPÍCOLA	VEGETACIÓ
XERÒFIL	VEGETACIÓ
AGRICULTURA ECOLÒGICA	GEOGRAFIA RURAL
AGRICULTURA EXTENSIVA/INTENSIVA	GEOGRAFIA RURAL
PARCERIA	GEOGRAFIA RURAL
GUARET	GEOGRAFIA RURAL
ESTABULACIÓ	GEOGRAFIA RURAL
RAMADERIA INTENSIVA/EXTENSIVA	GEOGRAFIA RURAL

MINIFUNDI	GEOGRAFIA RURAL
MONOCULTIU	GEOGRAFIA RURAL
PESCA D'ALTURA	GEOGRAFIA RURAL
PESCA LITORAL	GEOGRAFIA RURAL
PLATAFORMA CONTINENTAL	GEOGRAFIA RURAL
REGADIU	GEOGRAFIA RURAL
ROMPUDA	GEOGRAFIA RURAL
SECÀ	GEOGRAFIA RURAL
SUPERFÍCIE AGRÀRIA UTILITZADA (SAU)	GEOGRAFIA RURAL
TRANSHUMÀNCIA	GEOGRAFIA RURAL
AGROINDÚSTRIA	GEOGRAFIA ECONOMICA
AIGÜES JURISDICCIONALS	GEOGRAFIA ECONOMICA
BALANÇA DE PAGAMENTS	GEOGRAFIA ECONOMICA
CONCENTRACIÓ HORIZONTAL	GEOGRAFIA ECONOMICA
DESLOCALITZACIÓ	GEOGRAFIA ECONOMICA
ECONOMIA D'ESCALA	GEOGRAFIA ECONOMICA
ECOTURISME	GEOGRAFIA ECONOMICA
ENERGIES RENOVABLES	GEOGRAFIA ECONOMICA
FONS ESTRUCTURALS	GEOGRAFIA ECONOMICA
INDÚSTRIA	GEOGRAFIA ECONOMICA
MATÈRIA PRIMERA	GEOGRAFIA ECONOMICA
PIB	GEOGRAFIA ECONOMICA
PIME	GEOGRAFIA ECONOMICA
RECONVERSIÓ INDUSTRIAL	GEOGRAFIA ECONOMICA
RELOCALITZACIÓ	GEOGRAFIA ECONOMICA
SECTOR PRIMARI	GEOGRAFIA ECONOMICA
SECTOR SECUNDARI	GEOGRAFIA ECONOMICA
SECTOR TERCIARI	GEOGRAFIA ECONOMICA
TERCIARITZACIÓ	GEOGRAFIA ECONOMICA
TURISMEFÒBIA	GEOGRAFIA ECONOMICA
TURISME DE MASSES	GEOGRAFIA ECONOMICA
TURISTIFICACIÓ	GEOGRAFIA ECONOMICA
COMARCA	ORGANITZACIÓ TERRITORIAL D'ESPANYA
REGIÓ	ORGANITZACIÓ TERRITORIAL D'ESPANYA
TRACTAT DE ROMA	ORGANITZACIÓ TERRITORIAL D'ESPANYA
UNIÓ EUROPEA	ORGANITZACIÓ TERRITORIAL D'ESPANYA

A més, quan s'incorporen els continguts de Població i Poblament:

CREIXEMENT NATURAL O VEGETATIU	GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
ÈXODE RURAL	GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
MIGRACIÓ	GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
PIRÀMIDE DE POBLACIÓ	GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
TAXA BRUTA DE MORTALITAT	GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
TAXA BRUTA DE NATALITAT	GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
ÀREA METROPOLITANA	GEOGRAFIA URBANA
CENTRE HISTÒRIC	GEOGRAFIA URBANA
CONURBACIÓ	GEOGRAFIA URBANA
EIXAMPLE	GEOGRAFIA URBANA
FUNCIONS URBANES	GEOGRAFIA URBANA
PLÀNOL ORTOGONAL	GEOGRAFIA URBANA
PROCÉS D'URBANITZACIÓ	GEOGRAFIA URBANA

1. ESTRUCTURA Y CARACTERÍSTICAS DEL EXAMEN: PAU 2026

PAU 2026

Se establece en cuatro el número de preguntas que integrarán el examen, y cada una de ellas podrá subdividirse en distintas cuestiones. Las preguntas orientarán sobre los pasos que debe hacer el alumnado para elaborar una explicación válida y seguirán una secuencia lógica que facilite al alumnado llegar a la formulación de la explicación.

El examen constará de cuestiones que necesariamente deberán incluir:

- (i) Cuestiones de carácter instrumental, es decir, en las que se evalúen las habilidades adquiridas por el alumno a la hora de gestionar, manipular y transformar información estadística, gráfica y/o cartográfica;
- (ii) Cuestiones en las que el alumno deberá interpretar la documentación creada o aportada y evidenciar su comprensión; y
- (iii) Cuestiones en las que, basándose en la documentación gestionada y los conocimientos teóricos adquiridos en la asignatura, explique los fenómenos geográficos y las interrelaciones de los distintos fenómenos que se hayan planteado.

El tiempo máximo para la realización de la prueba será de 90 minutos.

Puntuación:

La puntuación de las preguntas se establece en 2,5 puntos cada una y cuyo valor aparecerá en la cabecera del examen.

Criterios generales de corrección:

En función del tipo de problema geográfico que se plantee, el alumnado deberá responder a algunos de estos criterios:

1. Utilizar varias maneras de razonamiento geográfico.

Por ejemplo, acotar y combinar en las escalas precisas los elementos que permiten definir los problemas espaciales del territorio español; precisar la distribución de elementos geográficos en el espacio que permiten plantear la diversidad o homogeneidad del territorio; localizar espacialmente un hecho o un proceso geográfico al que alude el problema planteado teniendo en cuenta varios factores; explicar una dinámica ecogeográfica como la interacción de distintas variables. Ha de tenerse en cuenta que estas maneras de razonamiento comportan una progresiva complejidad cognoscitiva, o, en otras palabras, implican diferentes niveles de la explicación geográfica. Así debe valorarse más una explicación referente a por qué un hecho geográfico se localiza en un determinado espacio, que describir una distribución de determinados hechos geográficos.

2. Reconocer y aplicar los métodos específicos del conocimiento geográfico para explicar una situación espacial.

Es decir, definir el problema mediante la identificación de sus componentes relevantes, de tal manera que pueda formular hipótesis utilizando los conceptos precisos. Utilizar algunas técnicas (relativas a la cartografía o estadística descriptiva, por ejemplo) para transformar los datos y así poder verificar las hipótesis y extraer algunas conclusiones.

3. Utilizar conceptos de manera apropiada.

Para eso se valorará el conocimiento de los conceptos y la coherencia de los argumentos, o sea, la relación entre los conceptos; la utilización de conceptos relevantes en función de la elaboración de una explicación válida. Por tanto, es necesario distinguir entre aquellos conceptos aprendidos por repetición memorística de los conceptos construidos a través de un proceso de relaciones.

En esta línea, tendrá que tenerse en cuenta el nivel de abstracción que implican ciertos conceptos: por ejemplo, «densidad» pone en relación los conceptos de «población», «superficie» y «tiempo». Es un concepto más sencillo que el de «medio físico», el cual incluye «relieve», «vegetación», «clima», «suelos», entre otros, que, al mismo tiempo, incluyen muchos otros. Por eso se dice que es un concepto más abstracto. Sin embargo, no es suficiente que el alumnado lo mencione, sino que es necesario que sepa aplicarlo a una situación concreta, a través de una descripción o una explicación de un hecho o un proceso espacial en el que ineludiblemente aparecerá asociado a otros conceptos. Es aquí donde se puede valorar el grado de conceptualización del alumnado, en tanto que su relato resulte coherente.

4. Reconocer una situación geográfica a partir de documentos.

Estos documentos pueden ser presentados en diferentes códigos de comunicación: verbal escrito, estadístico, icónico o cartográfico. También se valorará si el alumnado diferencia en un documento o fuente lo que es una opinión y lo que es una explicación fundamentada, lo que es un dato y lo que es la interpretación.

5. Comunicar su explicación de la realidad socioespacial a la que se refiere el problema planteado, a través de la utilización adecuada de diferentes códigos intersubjetivos. Por ejemplo, elaboración de un mapa temático, donde se valorará cómo ha agrupado los diferentes valores (qué tratamiento estadístico les ha dado: si ha utilizado la media, por ejemplo), cómo lo ha hecho: si ha utilizado símbolos acompañando a la leyenda correspondiente, de manera que la información sea legible.

6. Identificar y plantear los principales problemas medioambientales o las posibles repercusiones en el espacio de las actividades humanas.

Esto implica el análisis de aquellos factores naturales o sociales que configuran el espacio. En este criterio un bagaje conceptual más sólido permite al alumnado definir mejor un problema e idear hipótesis probables.

7. Emitir juicios de valor fundamentados sobre las actuaciones sociales en el espacio o de proyectos de ordenación del espacio. Identificar posibles conflictos de intereses entre distintos grupos sociales.

8. Contextualizar España en su entorno geográfico más próximo (situación, aspectos físicos y económicos).

PAU 2027

1) Se establece en cuatro el número de preguntas que integrarán el examen, cada una de las cuales será valorada con 2,5 puntos. Cada una de ellas podrá subdividirse en distintas cuestiones.

2) El grado de competencialidad no podrá ser inferior al 50 por 100: al menos dos de las preguntas deberán ser de tipo competencial y sin opcionalidad.

3) La optatividad se establece en las dos preguntas catalogadas como no competenciales.

4) A la hora de diseñar los ejercicios se tendrá en cuenta que:

- La cuestión 1 estará vinculada con los bloques A y/o B. (Sin opcionalidad)
- La cuestión 2 estará vinculada con los bloques A y/o C. (Sin opcionalidad)
- La cuestión 3 tendrá un carácter práctico y /o teórico y se presentarán dos opciones a elegir una de ellas por parte del alumnado, una estará vinculada al bloque B y otra al C.
- La cuestión 4 estará vinculada a la identificación de conceptos o a la redacción de textos a partir de conceptos geográficos básicos. Se presentarán dos opciones a elegir una de ellas por parte del alumnado. Una de ellas estará vinculada a los bloques de saberes básicos A y/o B y la otra a los bloques de saberes básicos A y/o C.

BLOQUE A: España, Europa y la globalización

BLOQUE B: La sostenibilidad del medio físico de España

BLOQUE C: La ordenación del territorio en su enfoque ecosocial

COMPARACIÓN DE MODELOS DE EXAMEN

PAU 2026	PAU 2027
<p>Cuestión 1. Carácter práctico, competencial y vinculada a la valoración de capacidades. (Sin opcionalidad).</p>	<p>Cuestión 1. Carácter competencial y vinculada con los bloques A y/o B. (Sin opcionalidad)</p>
<p>Cuestión 2. Vinculada a la identificación, comprensión, reflexión, interpretación, y/o explicación de fenómenos geográficos y sus interrelaciones.</p> <p>Se presentan dos apartados a elegir uno.</p>	<p>Cuestión 2. Carácter competencial y estará vinculada con los bloques A y/o C. (Sin opcionalidad)</p>
<p>Cuestión 3. Vinculada a la identificación, comprensión, reflexión, interpretación, y/o explicación de fenómenos geográficos y sus interrelaciones.</p> <p>Se presentan dos apartados a elegir uno.</p>	<p>Cuestión 3. Carácter práctico y/o teórico. Se presentarán dos opciones y habrá que elegir una de ellas. Una estará vinculada al bloque B y otra al C.</p>
<p>Cuestión 4. Vinculada a la identificación, comprensión, reflexión, interpretación, y/o explicación de fenómenos geográficos y sus interrelaciones.</p> <p>Se presentan dos apartados a elegir uno.</p>	<p>Cuestión 4. Vinculada a la identificación de conceptos geográficos básicos a partir de la definición; establecer la definición de conceptos entre varias opciones proporcionadas; o completar un texto a partir de conceptos. Se presentarán dos opciones a elegir una de ellas por parte del alumnado. Una de ellas estará vinculada a los bloques A y/o B y la otra a los bloques de saberes básicos A y/o C.</p>

2. PROPUESTA DE ORIENTACIONES PAU GEOGRAFÍA-COMUNITAT VALENCIANA PARA EL CURSO 2026/2027

Documento elaborado a partir del Real Decreto 243/2022, de 5 de abril, por el que se establecen la ordenación y las enseñanzas mínimas del Bachillerato; del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato; y los saberes básicos representados en la matriz de especificaciones de la materia, aprobada por CRUE-Asuntos estudiantiles (19-20 de mayo de 2025).

BLOQUE I: MÉTODOS Y TÉCNICAS DE LA GEOGRAFÍA

[Incluimos en este apartado, de manera detallada pero no adaptada a los contenidos concretos en los que deben aplicarse toda una serie de contenidos procedimentales.]

Análisis y comprensión de gráficos lineales y de barras (simples o compuestos) y de bandas.

Comentario y/o comparación de cuadros estadísticos.

Comentario y/o comparación de mapas y planos.

Comentario de gráficos especiales (climogramas, mapas coropléticos de distinta temática)

Análisis de perfiles (topográficos, de río...)

Realización y/o aplicación de cálculos sencillos (medias, porcentajes...)

Análisis, comparación y extracción de conclusiones a partir de fotografías o ilustraciones similares (grabados, dibujos).

Localización y/o ubicación de lugares.

Análisis geográfico de un texto, con extracción de conclusiones.

[Las comparaciones también pueden incluir dos documentos diferentes entre los citados anteriormente.]

Comprensión y aplicación de vocabulario (en lista breve, en un texto concreto o a partir de un texto definitorio).

BLOQUE II. ESPAÑA: MEDIO FÍSICO

Saberes Básicos RD 243/2022: Bloque B. La sostenibilidad del medio físico de España

RELIEVE Y GEOMORFOLOGÍA

Unidades morfoestructurales

- Distintas edades de las estructuras geológicas básicas:
  - **Materiales muy antiguos:** antiguo zócalo herciniano (o macizo Hespérico) y relieves rejuvenecidos (Sistema Central, Montes de Toledo).
  - **Sierras de plegamiento** con materiales secundarios o terciarios, incluyendo las principales cadenas alpinas.
  - **Depresiones** terciarias o cuaternarias, más recientes.
- **Relieves morfoestructurales:** localización y distribución de los grandes conjuntos de relieve. Deben conocerse las grandes morfoestructuras, su disposición y características básicas (altura, desnivel, litología, rasgos geomorfológicos principales). Destacan:
  - La **Meseta Central**, con morfología de altiplano. Diferencias altitudinales y litológicas entre la submeseta Norte y Sur.
  - **Unidades montañosas interiores**, entre las que destacan el Sistema Central y los Montes de Toledo, macizos antiguos reactivados dentro del dominio silicio.
  - **Los rebordes montañosos de la Meseta**, donde se incluyen:
    - Borde noroeste: el macizo Galaico-Leonés.
    - Borde norte: Cordillera Cantábrica y Montes Vascos.
    - Borde oriental: Sistema Ibérico.
    - Borde meridional: Sierra Morena.
  - **Unidades exteriores a la Meseta:** relieves jóvenes, originados en la orogenia alpina:
    - Depresiones exteriores (Depresión del Guadalquivir -o Bética- y del Ebro).
    - Sistemas Béticos (incluyendo los dominios Prebético, Intrabético y Subbético).
    - Las Baleares se consideran morfoestructuralmente como una prolongación de las Béticas.
    - Pirineos, distinguiendo entre el Pirineo Axial (mayores altitudes) y el Prepirineo.
    - Cordilleras Costero-Catalanas (Sierra Litoral Catalana).
- Reconocimiento de las **distintas unidades del relieve** en el mapa. Interpretación en un **corte topográfico general**.

Dominios litológicos:

- Conocimiento y localización en el mapa de los principales dominios litológicos del territorio. Podrán asociarlos con **fotografías** concretas:
  - **Silíceo:** rocas ígneas plutónicas y rocas metamórficas de edad antigua.
  - **Calizo:** rocas sedimentarias de origen marino, de la era secundaria o terciaria.
  - **Arcilloso:** dominio de arcillas, margas y yesos. Rocas sedimentarias de la era secundaria o terciaria, poco resistentes a la erosión.
  - **Volcánico:** aunque no nos centraremos en el archipiélago canario, conviene conocer que su génesis es volcánica.
- Hay que saber que estas litologías están relacionadas con formas geomorfológicas determinadas. Por ejemplo, los ambientes silíceos pueden generar berrocales, los calcáreos paisajes karstificados y los arcillosos, formas erosivas como por ejemplo cárcavas, páramos o muelas.

CLIMATOLOGÍA

- Conocimiento de la diversidad climática del territorio español.

- Identificación de los **principales factores geográficos del clima, de su funcionamiento y de su interrelación**, aspecto especialmente importante. Los principales factores son:
  - La latitud.
  - La orografía o relieve: especialmente por la altitud y la orientación (respecto a la insolación y los vientos predominantes). Conceptos de barlovento y sotavento.
  - Influencia del mar (continentalidad vs carácter marítimo/oceanidad).
  - Situación geográfica de España entre dos masas marinas (Atlántica y Mediterránea) y muy próxima al continente africano.
- Identificación y comprensión de los **principales factores termodinámicos** (en algunos manuales se identifican como factores meteorológicos a mesoescala). Los principales son:
  - Distintos centros de acción, destacando sobre todo el Anticiclón Subtropical de las Azores.
  - Circulación en altura: corriente del Jet Stream.
- Comprensión básica de la **dinámica atmosférica**:
  - Vientos predominantes que circulan de oeste a este (dirección básica) y que afectan a la Península.
  - Procesos físicos complejos de estos flujos provocan la formación de frentes y borrascas que explican la formación de lluvias en buena parte de la Península.
  - La parte estrictamente meteorológica no será motivo de pregunta, pero es recomendable que el/la estudiante entienda el funcionamiento de los frentes.
- **Concepto de DANA** (Depresión Aislada en Niveles Altos) o gota fría: aunque sin entrar en profundidad, el/la estudiante debe relacionar su formación con el comportamiento del Jet Stream y, por supuesto, conocer su papel en la formación de precipitaciones torrenciales y el riesgo de inundaciones, especialmente en llanuras del arco mediterráneo. La temperatura del mar condiciona su severidad.
- Concepto de **masa de aire**: debe entenderse que, dependiendo de la procedencia de la masa de aire, las condiciones meteorológicas (temperatura, precipitaciones, sequedad...) pueden cambiar ostensiblemente.
- Identificación de todos los **elementos/variables del clima**:
  - Temperatura del aire (temperatura media, amplitud térmica anual, heladas...).
  - Precipitación: comprensión del ciclo del agua (evaporación, condensación, precipitación...).
  - Deben entenderse los modelos de lluvia:
    - Orográfica (incluyendo el concepto de “efecto Föhn”, fundamental para entender la diversidad climática peninsular).
    - Convectivas.
    - Frontales.
- Análisis de **mapas de uno o más elementos o variables del clima**, como temperatura, amplitud térmica, precipitación media, y relación con los factores geográficos y termodinámicos explicados.
- **Concepto de evapotranspiración y aridez**: pueden resultar muy útiles para entender la distribución de la vegetación y la existencia de los tipos de cultivo. También para entender la producción de escorrentía y, por tanto, el caudal de los ríos.
- **Climograma o diagrama ombrotérmico**: Será necesario interpretarlos correctamente, detectar el periodo de aridez (si lo hubiese), reconocer el tipo de clima representado y, en algunos casos, establecer comparaciones entre distintos climogramas.
  - En todo caso, las precipitaciones vendrán representadas en barras y las temperaturas en una línea continua.
  - Los climogramas representados seguirán la **fórmula de Gausen** según la cual, en los ejes verticales, los valores de precipitación deben representarse como el doble de los valores de temperatura.

Dominios climáticos españoles

- Identificación de los **principales dominios climáticos** que afectan a la península Ibérica y las Baleares:
  - **Dominio oceánico**
    - Oceánico puro o marítimo.
    - Oceánico de transición o de interior (rasgos de continentalización).
  - **Dominio mediterráneo**
    - Mediterráneo marítimo, litoral o costero.
    - Mediterráneo continentalizado o de interior.
    - Mediterráneo árido o semidesértico.
  - **Clima de montaña**
- Desde un punto de vista competencial, deben **reconocerse y analizarse esquemas y mapas** con la distribución de los distintos dominios climáticos de la península Ibérica y de las Baleares.

LA RED HÍDRICA ESPAÑOLA

- Conocimiento de los **factores condicionantes de la red hidrográfica y del régimen de los ríos**. Se subrayan los esenciales:
  - El clima (precipitaciones, temperaturas y, por tanto, evapotranspiración y aridez).
  - El relieve (es esencial relacionar el límite de las cuencas hidrográficas y la disposición de las sierras).
    - Los/as estudiantes deben relacionar las cabeceras de los afluentes con las sierras estudiadas en la unidad de relieve.
    - También deberá relacionarse el relieve con la capacidad erosiva de los ríos y la altitud (nevadas).
  - Litología: Sólo deberán nombrarlo, puesto que no tienen los conocimientos suficientes para entender los procesos.
  - Vegetación (densidad).
  - Intervención humana: Infraestructuras de regulación (pantanos, trasvases).
- En un mapa, deben reconocer los **grandes ríos peninsulares**, su **localización** y sus **características básicas** (en relación con las características climáticas y el relieve).
  - Masas de agua artificiales: No es necesario aprenderse los pantanos, pero sí es necesario conocer su importancia.
    - Deben relacionarse con los recursos hídricos, las demandas de agua y los posibles conflictos.
- Reconocer, en un mapa, las principales cuencas hidrográficas de España y asociarlas a sus vertientes correspondientes, caracterizándolas.

El régimen fluvial

- Concepto de **caudal** (caudal absoluto, módulo, aportación y caudal específico o relativo)
- **Irregularidad y variaciones estacionales.**
- **Las crecidas y los estiajes.** Importancia en el área mediterránea.
  - Papel de ramblas y ríos intermitentes.
- Deben conocer los **tipos de regímenes fluviales**:
  - **Régimen pluvial**
    - Pluvial oceánico.
    - Pluvial mediterráneo.

- **Régimen nival**
- **Régimen mixto**
- Aunque no se analizarán, el/la estudiante debe conocer que la regularidad/irregularidad de los caudales se representa con mayor precisión a través de **gráficos de coeficiente de caudal**, que relacionan el caudal medio mensual con el anual.
  - Esto permite clasificar y comparar ríos con distintos tipos de régimen fluvial.
- Sin entrar en profundidad, el/la estudiante debe estar mínimamente familiarizado con el **hidrograma**: gráfico lineal que puede representar las variaciones puntuales del caudal a lo largo de una franja de tiempo concreta y que resulta especialmente importante, por ejemplo, para estudiar una crecida.

GRANDES REGIONES NATURALES Y PAISAJES

Vegetación

- Factores condicionantes de la vegetación:
  - Clima.
  - Situación geográfica.
  - Relieve y suelos.
  - Acción antrópica.
- Formaciones vegetales en España:
  - La vegetación de la región eurosiberiana de clima atlántico.
    - Bosque caducifolio:
      - Formaciones primarias o naturales: bosques de robles, hayas.
      - Formaciones secundarias (introducidas): castaños, pino, eucaliptos.
      - Matorral atlántico.
  - La vegetación de la región mediterránea.
    - Bosque esclerófilo mediterráneo:
      - Formaciones primarias: encinares, la dehesa, el alcornocal, algarrobos, acebuche.
      - Formaciones secundarias: pinos.
      - Formaciones de matorral mediterráneo: maquia, garriga, aromáticas (romero, tomillo, *pebrella*...)
  - La vegetación de montaña: pisos asociados a la altitud (sólo se requiere una idea general del concepto).
    - No se requiere el análisis de cliseries, pero sería necesario estar familiarizado con su finalidad.

Paisajes naturales españoles

- Grandes conjuntos paisajísticos (paisaje natural y humanizado). No se estudiará el caso canario. Puede trabajarse con fotografías.
  - Paisaje oceánico.
  - Paisaje mediterráneo.
  - Paisaje de montaña.
- Concepto de biodiversidad.

Medio ambiente y sociedad

- Impacto de las actividades humanas sobre los recursos y la biodiversidad.
- La gestión del agua.
- Especies invasoras.

- Riesgos naturales: España se expone a una importante variedad de riesgos naturales. Algunos adquieren nuevas especificidades en un contexto de cambio climático y ambiental. Se exigen nociones básicas de los siguientes riesgos:
  - Climáticos: Lluvias torrenciales. En el caso mediterráneo, generalmente asociadas a fenómenos de Dana. En el contexto atlántico, a borrascas atlánticas profundas.
  - Hidrológicos: Inundaciones por crecidas de ríos y ramblas, pero también durante temporales marítimos. Generalmente vinculados a fenómenos meteorológicos severos como los mencionados en el punto anterior (lluvias torrenciales).
  - Geológicos: terremotos, circunscritos sobre todo al sureste peninsular, por su relación con el mundo bético.
- También riesgos inducidos por la actividad antrópica, con una importancia cada vez mayor por la presión sobre el territorio:
  - Deforestación y erosión del suelo.
  - Incendios forestales.
  - Riesgo de desertificación.
  - Contaminación y sobreexplotación de las aguas.
- Principio de sostenibilidad.
- Políticas medioambientales en España y en la Unión Europea.
- Valorización de los paisajes (patrimonio natural y cultural).
- Los Espacios Naturales Protegidos (ENP).
  - Concepto de ENP.
  - Tipologías y figuras de espacios protegidos en España y en la Unión Europea
    - Gran variedad en España, en relación con su variedad climática y paisajística y su riqueza en biodiversidad.

BLOQUE III. ESPAÑA: TERRITORIO Y SOCIEDAD

Saberes Básicos RD 243/2022: Bloque C: La ordenación del territorio en su enfoque ecosocial

POBLACIÓN (Nota al final)

- Conocimiento y aplicación del vocabulario relativo a la Geografía de la Población, relacionándolo con la estructura y evolución española en esta materia:
  - Pirámide de población, envejecimiento demográfico, relevo generacional...
  - Tasas de natalidad, mortalidad, crecimiento natural y real, conceptos migratorios...
- Esperanza de vida, nº medio de hijos por mujer, mortalidad infantil...
- Conceptos demoesociales: paro, actividad, ocupación, dependencia, ratio de sexo...
- Fuentes esenciales para el análisis demográfico: censo, padrón, otros documentos del INE.
- La dinámica demográfica. Evolución desde el éxodo rural de los sesenta, con especial incidencia en el siglo actual.
- Evolución de las migraciones en el caso español: internas y externas. El peso de las migraciones en la España actual.
- Características básicas de la estructura demográfica española y su evolución reciente.
- Identificación de la distribución territorial de la población en España a distinta escala.

- Factores diferenciales territoriales: causas y sus consecuencias, áreas rurales y urbanas, zonas expansivas y en declive...
- El futuro de la población española: retos y problemas.
- Valoración y aplicación de datos estadísticos sobre tasas demográficas, saldos migratorios, pirámides de población, mapas coropléticos y de flujos, tasas de empleo y ocupación, gráficos y cuadros estadísticos de contenido demográfico ligados a los conceptos estudiados.

EL POBLAMIENTO URBANO (Nota al final)

- Conocimiento y aplicación del vocabulario relativo a la Geografía Urbana, relacionándolo con la realidad territorial española.
- Definición de espacio urbano, considerando criterios cuantitativos y cualitativos.
- El plano urbano. Definición e identificación de tipos.
- Los factores explicativos y los rasgos caracterizadores del crecimiento urbano español.
- Tipologías de espacios urbanos: la ciudad y su estructura interna (centro histórico, CBD, ensanche, barrios, distritos, tipos de periferia...), las áreas metropolitanas y conurbaciones.
- Capacidad de localización de las principales áreas del poblamiento urbano español (Madrid y Barcelona, litoral mediterráneo, litoral gallego, triángulo Oviedo-Gijón-Avilés, litoral vasco, etc.).
- Las actividades económicas de la ciudad y sus infraestructuras de comunicación.
- Jerarquía y funciones urbanas (de las ciudades pequeñas a las grandes metrópolis).
- Identificación y caracterización de los problemas urbanos: medioambientales, de tránsito, suelo y vivienda...
- Elaboración razonada de propuestas de mejora o soluciones sostenibles a los problemas urbanos (consumo de agua, residuos, congestión, contaminación, gentrificación, inseguridad...).
- Comentario de planos urbanos especialmente característicos o representativos (Barcelona, Madrid, Valencia, Morella, San Sebastián, Toledo, Cádiz...) Análisis de fotografías aéreas o perspectivas suficientemente representativas. Cuadros estadísticos y gráficos de tema urbano. Comprensión de mapas y esquemas de jerarquía urbana. Análisis comparativos de diferentes fuentes.

EL POBLAMIENTO RURAL

- Concepto de “espacio rural”: elementos constitutivos o rasgos básicos.
- Los condicionantes naturales y humanos del espacio rural.
- Dinámicas recientes del espacio rural: los usos no agrarios:
  - La industrialización del espacio rural.
  - El turismo rural, las segundas residencias, urbanizaciones.
  - Otros servicios en los entornos rurales.
- Infraestructuras en el espacio rural.
- El poblamiento rural: estructura demográfica, envejecimiento, despoblación, revitalización e inmigración reciente, nuevos pobladores (urbanitas, residencialismo...).

SECTOR PRIMARIO

- Concepto de “espacio rural”.
- Elementos constitutivos o rasgos básicos del espacio rural.
- Espacio agrario y su importancia: un espacio en transformación.
- Condicionantes naturales del espacio agrario.

- Condicionantes humanos. Elementos de la estructura agraria: la población agraria.
- Condicionantes humanos. Elementos de la estructura agraria: las diferentes estructuras agrarias (tradicional, productivista y posproductivista).
- La PAC: trayectoria y objetivos actuales.
- Las actividades agrarias. La actividad agrícola: estructura agrícola (incluye el regadío).
- Las actividades agrarias: la actividad ganadera: la estructura ganadera.
- Sostenibilidad/insostenibilidad de las actividades agrarias.
- La actividad forestal.
- Identificación e interpretación de los paisajes agrarios: elementos fundamentales, factores físicos y humanos que inciden en su configuración actual.
  - El espacio cultivado, el espacio habitado, el poblamiento rural...
- Los problemas agrarios y el desarrollo rural: demográficos, económicos, sociales, medioambientales y paisajísticos.
- Las condiciones naturales y humanas (políticas).
- La actividad pesquera: el espacio pesquero y su importancia.
- Los problemas actuales de la pesca marítima: caladeros, demográficos, económicos, sociales, medioambientales y paisajísticos.

SECTOR SECUNDARIO

- Actividades que integran el sector secundario y situación actual.
- Comprensión del concepto “sector secundario” e identificación de las actividades que lo integran:
  - Industria.
  - Explotación de materias primas.
  - Fuentes de energía.
- Importancia socioeconómica de este sector.
- Situación actual.
  - Factores que inciden: deslocalización, tecnología....

Las fuentes de energía:

- Conocimiento de las fuentes de energía y las características:
  - Según procedencia: Primarias (petróleo, gas natural...) y secundarias (electricidad, gasoil...)
  - Según disponibilidad: Energías no renovables (combustibles fósiles...) y energías renovables (solar, eólica...)
- Localización espacial, con elementos cartográficos, de las fuentes de energía.
- Aplicación de análisis comparado desde la perspectiva territorial de la producción y consumo de electricidad a fin de determinar qué CCAA son excedentarias o deficitarias, y por qué.
- Identificación de soluciones sostenibles a los retos del sector energético.
  - Dependencia energética del exterior.
  - Competitividad de la energía propia (energías renovables).
  - Sostenibilidad medioambiental.

Industria

Clasificación de las industrias. Hay diversos criterios, pero cabe destacar:

- Según la materia prima, el grado de transformación y la destinación de la producción. Características y ejemplos:
  - Industria de base (siderurgia...)
  - Industria de bienes de equipo (maquinaria, motores...)

- Bienes de consumo (textil, electrónica...)
- Según el grado de desarrollo. Características y ejemplos:
  - Industrias maduras (naval...)
  - Industrias punteras (telecomunicaciones...)
  - Industrias intermedias (automóvil...)

Factores de localización industrial

- Conocimiento de los diversos factores que explican la localización de la industria y su importancia actual.
  - Por ejemplo, la proximidad a las fuentes de energía, actualmente es un factor con importancia secundaria, debido a las infraestructuras de transporte de recursos energéticos y materias primas.
- Evolución del proceso de industrialización.
  - A partir del “desarrollismo” (1959-1973), y de la crisis y 1ª reconversión industrial (1973-1985), se recomienda, desde una perspectiva general, conocer los hechos más destacables, las políticas adoptadas y sus resultados de:
    - La integración en la entonces CEE (actual UE) y 2ª reconversión industrial (1986-1997).
    - La situación actual: la globalización de la industria (concentración de empresas, crecimiento de multinacionales, deslocalización...).

Distribución territorial de la industria

Identificación, en base a documentos cartográficos, de los grandes ejes industriales actuales, destacando su expresión espacial, y los tipos de industria que acogen.

- Se considerarán: área de Madrid, litoral mediterráneo (Girona-Cartagena), litoral Vasco-Navarra-La Rioja-Burgos, Valle de Ebro, litoral gallego, Asturias, Andalucía (Sevilla-Huelva-Cádiz; Jaén-La Carolina-Córdoba).

Problemática de la industria y medidas correctoras:

- Identificar las debilidades y cómo repercuten en la competitividad de la industria española ante terceros países, en particular de la UE, considerando los siguientes factores:
  - Tamaño medio de las empresas.
  - Inversión en I+D+i.
  - Costos salariales.
  - Costos energéticos.
  - Impactos ambientales.
- Conocer las líneas de actuación que se derivan de la Agenda para el fortalecimiento del sector industrial en España.

Paisajes industriales:

- Comentario de paisajes industriales, en base a imagen, generados por el grado de desarrollo de la industria.
- Comentar la evolución de un paisaje industrial.
  - Principalmente los afectados por la reconversión industrial, como puede ser la Ría de Bilbao, Sagunto..., a modo de ejemplo.

TURISMO

Conceptos básicos:

- Turismo emisor, receptor, interno, estacionalidad.
- Oferta y demanda turística, lugares y áreas turísticas, turoperadores.
- España, potencia turística: las razones de la importancia del turismo en España.
- La evolución del turismo español.
- Su contribución al empleo y la riqueza.
- La oferta turística española: modalidades predominantes y variedad creciente:
  - Las grandes diferencias territoriales.
  - Las principales áreas de turismo litoral.
  - Principales áreas de otros tipos de turismo (urbano, de montaña...)
- La demanda turística:
  - Los lugares de origen, las características principales.
  - Diferencias entre el turismo español y el exterior.
  - El gasto turístico.
- Problemas territoriales del turismo:
  - La estacionalidad y la concentración espacial.
  - Exceso de oferta, problemas de precio.
  - El impacto ambiental.
  - Los problemas sociales: turistificación y turismofobia, gentrificación, uniformización de barrios, derecho a la ciudad...

Sobre los distintos documentos de representación geográfica:

- Análisis de gráficos, tablas de datos, cuadros, textos, mapas temáticos o coropléticos sobre las distintas problemáticas o retos.
- Análisis de gráficos, tablas de datos, cuadros, mapas temáticos o coropléticos sobre los principales indicadores.
- Entradas, origen, zonas turísticas, gasto, temporalidad...
- Comparación de imágenes.

SECTOR TERCIARIO (excepto el turismo, enumerado en el capítulo anterior)

- El sector con mayor ocupación y generación de riqueza:
  - Proceso de terciarización de la sociedad y de la economía, y sus causas.
- Los rasgos del sector terciario:
  - la estructura del sector terciario.
  - La localización de las actividades terciarias.

El comercio:

- El comercio exterior:
  - Exportaciones, importaciones y balanza comercial.
  - Políticas.
- El comercio interior:
  - Características y cambios.
  - Políticas.

Los transportes:

- Importancia y funciones del transporte.
- Definición de la red de transportes.
- Definición a grandes rasgos de los modos de transporte por ámbitos (terrestre, marítimo, aéreo...)
- Conocimiento de las características, así como los aspectos positivos y negativos de los diversos modos, sobre todo los vinculados al transporte por carretera y aéreo.
- Analizar mapas de redes de transportes.
- Problemática del transporte y aplicación de políticas y medidas correctoras.

BLOQUE IV: ESPAÑA EN EUROPA Y EN EL MUNDO
Saberes Básicos RD 243/2022: Bloque A: España, Europa y la globalización

[Este bloque deberá ser considerado en el conjunto de los apartados antes indicados, a partir de la consideración de que España forma parte de la comunidad internacional, con unas relaciones mucho más estrechas con sus países vecinos, especialmente los de la Unión Europea de la que forma parte y con los estados iberoamericanos, con los que comparte muchas raíces culturales. Esta integración en el mundo global y la relación con otros territorios comporta aspectos positivos, pero también, en ocasiones, problemas y dificultades a superar. También con países del norte de África y que forman parte de la cuenca mediterránea]

ESPAÑA EN EL MUNDO GLOBAL

- Globalización y diversidad:
  - Conceptos de globalización y mundialización.
  - Incremento de las desigualdades entre países.
- España en el contexto geopolítico mundial:
  - El compromiso con los ODS.
  - Particularidades: España forma parte de un mundo diverso en todo tipo de aspectos físicos (climas, relieve) y humanos (sociedades avanzadas y más atrasadas, distintos desarrollos productivos...).

ESPAÑA EN EL CONTEXTO DE EUROPA

- Europa es un territorio con grandes contrastes físicos y socioeconómicos.
- Principales políticas de la Unión Europea.
- Europa es un territorio con desequilibrios socioterritoriales: las políticas de cohesión.
- España en el marco económico europeo. Principales características:
  - La vocación agrícola de España.
  - La fortaleza turística española en relación con la demanda europea.
  - La dependencia española en determinados recursos básicos.
- Gestión y ordenación del territorio: reconocimiento de la división territorial y administrativa básica española.
- Formas de análisis de los diferentes elementos de este bloque:
  - Mapas y otros documentos (producción agrícola diferencial, singularidades físicas...).
  - Cuadros estadísticos sobre el predominio comunitario de la demanda turística.
  - Estadísticas simples y básicas sobre algunas magnitudes industriales o energéticas que muestren nuestra dependencia en algunos aspectos o la evolución en el conjunto europeo.
  - Análisis sobre la composición de nuestra demanda turística o el destino de los productos hortofrutícolas españoles.

BLOQUE V: VALORES CÍVICOS Y COMPROMISO CIUDADANO

[Por su propio carácter, este bloque debería impregnar al resto de los saberes básicos geográficos, de una manera transversal, que podría considerarse a través de su consideración en aquellos apartados prácticos o de aplicación de conocimientos que lo requieran.]

Se considerarían, integrados en algunos de los temas arriba citados, aspectos como los siguientes:

- Pautas de consumo responsable de los recursos.
- Buenas medidas para la conservación y sostenibilidad del medio ambiente.
- La ciudadanía global y la solidaridad europea.
- La importancia de las instituciones para una cultura de la paz.

Nota: En cuanto a los subbloques de población y poblamiento urbano hasta que no aparezcan publicados en el Decreto 108/2022, del Consell, por el cual se establecen la ordenación y el currículum de Bachillerato, no habrá ninguna pregunta centrada en ambos subbloques de contenidos.

3. MATRIZ DE ESPECIFICACIONES APROBADA POR CRUE-ASUNTOS ESTUDIANTILES EN LAS JORNADAS DE ACCESO Y ADMISIÓN DEL 19 Y 20 DE MAYO DE 2025

Bloques de Saberes Básicos	Saberes básicos (a partir del RD 243/2022 y de los Decretos propios de las CCAA)	Concreción de saberes básicos	Criterios específicos de evaluación
<p>Bloque A. España, Europa y la globalización</p>	<ul style="list-style-type: none"> - España y, dentro de ella, la Comunidad Autónoma propia: localización y situación geográfica en el mundo a través de mapas de relieve, bioclimáticos y políticos. Posición relativa de España en el mundo según diferentes indicadores socioeconómicos, geoposicionamiento y dispositivos móviles. - España en el mundo. España ante la globalización: amenazas y oportunidades. Contexto geopolítico mundial y participación internacional y misiones en el exterior. Diagnóstico de los compromisos con los Objetivos de Desarrollo Sostenible. - España en Europa: localización de países y aspectos naturales. La Unión Europea en la actualidad: su influencia en situaciones cotidianas. Análisis de desequilibrios territoriales y políticas de cohesión a través del uso de mapas y de indicadores socioeconómicos. - Organización administrativa de España. El estudio de los desequilibrios territoriales nacionales y autonómicos. Utilidad del Atlas Nacional de España, de los propios de cada Comunidad Autónoma y de los indicadores socioeconómicos oficiales. Gestión y ordenación del territorio: el debate sobre las políticas de cohesión y desarrollo regional. Situación actual y 	<ul style="list-style-type: none"> • Explica cómo la posición geográfica de España afecta a sus caracteres físicos (relieve, clima y vegetación) y humanos (población y economía) • Compara, a través de indicadores socioeconómicos aportados por diversas fuentes, la situación de España en relación con otros países, en especial de la Unión Europea. • Argumenta sobre los aspectos positivos y negativos de la globalización con ejemplos que afectan a España. • Identifica organismos internacionales de los que forme parte España y analiza las repercusiones de su participación en dichas instituciones a partir de distintas fuentes de información geográfica. • Identifica los Objetivos de Desarrollo Sostenible y diseña acciones acordes a los mismos. • Describe las principales políticas de la Unión Europea y propone ejemplos concretos que muestran su influencia en la vida cotidiana. • Identifica en un mapa los países que integran la Unión Europea. • Expone las características de la organización territorial española establecida por la Constitución de 1978. • Identifica en un mapa las Comunidades y Ciudades Autónomas, provincias y principales ciudades de España así como las comarcas que conforman su Comunidad Autónoma. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Justificar la influencia de la posición geográfica de España en sus características físicas y humanas. 1.2. Establecer comparaciones entre indicadores socioeconómicos de España y otros países de la UE mediante distintas fuentes. 2.1. Formular valoraciones razonadas sobre los efectos de la globalización aplicados a casos concretos en España. 2.2. Reconocer la pertenencia de España a organismos internacionales y examinar sus efectos en distintos ámbitos. 2.3. Precisar los Objetivos de Desarrollo Sostenible y plantear actuaciones que contribuyan a su cumplimiento. 3.1. Explicar las políticas fundamentales de la UE y ejemplificar su impacto en la vida cotidiana. 3.2. Reconocer en un mapa los principales países de la Unión Europea. 4.1. Sintetizar la organización territorial de España según la Constitución de 1978. 4.2. Reconocer en un mapa las comunidades autónomas, ciudades autónomas, provincias, ciudades principales de España, así como las comarcas que conforman su Comunidad Autónoma. 4.3. Identificar los contrastes socioeconómicos entre las CCAA españolas y argumentar las razones que los justifican. 4.4. Utilizar la información procedente de fuentes oficiales para, a partir de ellas, realizar análisis fundamentados de la situación socioeconómica de España y/o sus CCAA. 4.5. Describir las políticas de cohesión y desarrollo regional desarrolladas por el Estado español y la UE y valorar su contribución al estado de bienestar.

	<p>proyecciones del estado del bienestar a nivel estatal y regional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reconoce los desequilibrios socioeconómicos y contrastes territoriales existentes entre las Comunidades Autónomas españolas a partir de distintas fuentes de información geográfica y es capaz de explicar las razones que los justifican. • Distingue los rasgos esenciales de las políticas de cohesión y desarrollo regional y su importancia para lograr un crecimiento armonizado que asegure el estado de bienestar. 	
<p>Bloque B. La sostenibilidad del medio físico de España</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Unidades de relieve peninsular e insular. Características y localización. Factores geomorfológicos. - Factores físicos y diversidad de paisajes y ecosistemas. Análisis de los condicionantes geomorfológicos bioclimáticos, edáficos, hídricos y relativos a las actividades humanas y prevención de los riesgos asociados para las personas. Programas de protección específicos de la comunidad autónoma propia. La cooperación interregional e internacional en la gestión de catástrofes. - Diversidad climática de España. Análisis comparativos de distribución y representación de climas. Emergencia climática: cambios en los patrones termoplumiométricos; causas, consecuencias y medidas de mitigación y adaptación. Estrategias de interpretación del tiempo y alertas meteorológicas; webs y aplicaciones móviles. - Biodiversidad, suelos y red hídrica. Características por regiones naturales. Impacto de las actividades humanas y efectos sobre las mismas: pérdida de biodiversidad, de suelos y gestión del agua. Interpretación de imágenes, 	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza adecuadamente el vocabulario relativo a la Geografía Física, relacionándolo con ejemplos representativos del medio físico español. • Identifica en un mapa las distintas unidades del relieve español, así como las principales zonas geomorfológicas y litológicas de España. • Expone los rasgos básicos del relieve español, así como los de las distintas unidades morfoestructurales (peninsulares e insulares) que lo integran analizando los factores que explican dichas diferencias. • Identifica en un mapa las distintas zonas climáticas de España. • Describe los climas de España a partir de sus elementos característicos y analiza los factores que los explican. • Extrae información a partir de climogramas y los relaciona con espacios geográficos concretos de nuestro país, analizando los factores que explican los caracteres termoplumiométricos descritos. • Analiza las principales situaciones y tipos de tiempo que se pueden dar en España a partir de mapas meteorológicos. • Analiza las causas del cambio climático y establece sus consecuencias a nivel global y para nuestro país. • Reconoce a partir de una fotografía la diferencia entre paisaje natural y humanizado. 	<p>5.1. Aplicar correctamente la terminología de la Geografía Física vinculándola a casos del territorio español.</p> <p>5.2. Reconocer y ubicar las unidades del relieve y las principales zonas geomorfológicas y litológicas de España.</p> <p>5.3. Describir los aspectos generales del relieve español y de las unidades morfoestructurales que lo integran analizando las razones de dichos caracteres.</p> <p>6.1. Identificar las zonas climáticas de España.</p> <p>6.2. Caracterizar los climas españoles a partir de sus elementos y explicar los factores que los condicionan.</p> <p>6.3. Interpretar climogramas relacionándolos con espacios concretos y explicar cómo los factores geográficos justifican sus rasgos termoplumiométricos.</p> <p>6.4. Explicar, mediante mapas meteorológicos, las principales situaciones y tipos de tiempo de España.</p> <p>6.5. Diagnosticar las causas y consecuencias del cambio climático a nivel global y nacional.</p> <p>7.1. Distinguir entre paisajes naturales y humanizados a partir de imágenes geográficas.</p> <p>7.2. Identificar en un mapa las regiones biogeográficas españolas, así como la distribución de las especies vegetales características.</p> <p>7.3. Analizar las principales formaciones vegetales españolas a partir de imágenes, justificando su distribución y factores determinantes.</p> <p>7.4. Reconocer en un mapa las principales cuencas hidrográficas de España y asociarlas a sus vertientes correspondientes.</p>

	<p>cartografía y datos. Riesgos generados por las personas.</p> <p>- Políticas ambientales en España y la Unión Europea: uso de herramientas de diagnóstico. La red de Espacios Naturales Protegidos y la red Natura 2000. El debate sobre los cambios del modelo de desarrollo: el principio de sostenibilidad.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza en un mapa las principales regiones biogeográficas de nuestro país así como la distribución de algunas de las especies vegetales más características. • Describe, a partir de imágenes geográficas (fotográficas o cliseries de vegetación) los principales rasgos de las formaciones vegetales españolas, analizando los factores que las explican y asociándolas a espacios geográficos concretos. • Localiza en un mapa las principales cuencas hidrográficas de España y las asocia con su correspondiente vertiente. • Describe los principales caracteres de los ríos españoles y analiza los factores que los explican. • Reconoce la riqueza derivada de la diversidad paisajística y su potencialidad como recurso para el desarrollo económico de las comunidades. • Identifica y explica, a partir de diversas fuentes, los principales problemas que se deriven de los caracteres de nuestro medio físico, en especial aquellos que puedan derivar en situaciones catastróficas y enumera políticas y acciones que puedan ayudar en la gestión de catástrofes. • Expone, a partir de diversas fuentes, los problemas medioambientales derivados de la acción humana sobre el entorno y analiza los principales instrumentos desarrollados a nivel institucional (nacional y europeo especialmente) para afrontarlos al tiempo que propone medidas desde la acción ciudadana tendentes a lograr un modelo de desarrollo sostenible. 	<p>7.5. Describir las características básicas de los ríos españoles y analizar cómo los factores físicos y humanos influyen en ellas.</p> <p>7.6. Valorar la riqueza paisajística española y su potencial para el desarrollo económico local.</p> <p>7.7. Diagnosticar riesgos derivados del medio físico que puedan generar catástrofes y exponer estrategias de prevención y gestión.</p> <p>8.1. Explicar problemáticas medioambientales derivadas de la acción humana y formular propuestas de actuación a nivel institucional y ciudadano basadas en el principio de sostenibilidad.</p>
<p>Bloque C: La ordenación del territorio en su enfoque ecosocial</p>	<p>- La población española: análisis de su estructura y desequilibrios. Interpretación causal de datos, gráficos y mapas: tendencias pasadas, presentes y proyecciones. Ventajas e inconvenientes de los movimientos migratorios; el</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza adecuadamente el vocabulario relativo a la Geografía Humana, relacionándolo con la casuística española. • Reconoce las fuentes y las herramientas para el estudio de la población. 	<p>9.1. Emplear con corrección el léxico específico de la Geografía de la Población y aplicarlo al caso español.</p> <p>9.2. Identificar y utilizar fuentes y herramientas para el análisis demográfico.</p>

<p>respeto por la diversidad étnica y cultural. El reto demográfico: envejecimiento y despoblación rural.</p> <p>- Los espacios urbanos en España: las grandes concentraciones urbanas en un contexto europeo y mundial. Funciones de la ciudad y relaciones de interdependencia con el territorio. Estructura urbana a través de los planos: repercusiones sobre las formas de vida y los impactos medioambientales. Modelos de ciudades sostenibles. El uso del espacio público. La movilidad segura, saludable y sostenible.</p> <p>- Los espacios rurales. Identificación de los paisajes agrarios. Transformaciones de las actividades agropecuarias: prácticas sostenibles e insostenibles. El valor socioambiental y económico de los productos agroalimentarios y forestales de proximidad: indagación de huellas ecológicas y de la estructura sociolaboral. Influencia de la actual Política Agraria Común en el desarrollo rural y la sostenibilidad. Estudio de casos: etiquetados diferenciados, ecológico, etc.</p> <p>- Los recursos marinos y la transformación del litoral: pesca, acuicultura y otros aprovechamientos. Sostenibilidad y Política Pesquera Común. Estudio de casos: marisqueo, pesca de bajura y altura, acuicultura, sobreexplotación de caladeros, etc.</p> <p>- Los espacios industriales. Transformaciones en las actividades industriales y los paisajes: materias primas y fuentes de energía. Evaluación de huellas ecológicas; dependencia y transición energética; estructura del tejido industrial, sociolaboral y de empleo indirecto. Impacto de la deslocalización sobre sectores de la industria española. Estudio de casos:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza fuentes diversas (textos, tablas de datos, gráficos y cartografía) para obtener información sobre la evolución de las variables vegetativas y los movimientos migratorios, así como sobre la estructura de la población española durante los siglos XX y XXI. • Analiza a partir de mapas regionales o provinciales las similitudes y diferencias que se aprecian en las variables vegetativas y los fenómenos migratorios de nuestro país. • identifica, a partir de mapas o gráficos, las zonas más y menos pobladas de nuestro país, analizando las causas y determinando los problemas que se derivan de este desequilibrio. • Identifica y analiza a partir de distintas fuentes los principales retos demográficos de nuestro país (especialmente el envejecimiento de la población y el abandono de zonas rurales) y apunta algunas medidas para afrontarlos. • Reconoce las principales etapas del proceso de urbanización de España y sus características. • Analiza, a partir de mapas, la jerarquía urbana de España y el modo en el que interviene en la ordenación del territorio. • Utilizando planos o imágenes de satélite, analiza la morfología y estructura urbana. • Identifica y cuestiona, a partir de distintas fuentes, los principales problemas que afectan a los centros urbanos y ofrece soluciones sostenibles. • Explica, a partir de fuentes gráficas, la evolución de variables relacionadas con los distintos sectores económicos. • Describe y analiza, partiendo de fuentes diversas, las diferencias existentes entre las CCAA en lo relativo al peso de distintos sectores económicos o ramas de actividad. 	<p>9.3. Extraer información de fuentes diversas para estudiar la evolución de la población española (siglos XX y XXI).</p> <p>9.4. Evaluar y explicar variables vegetativas y migratorias a partir de mapas regionales o provinciales.</p> <p>9.5. Detectar áreas más y menos pobladas de España y explicar los factores que explican este desequilibrio y los problemas asociados a dicha situación.</p> <p>9.6. Identifica y analiza a partir de distintas fuentes los principales retos demográficos de España proponiendo medidas para afrontarlos.</p> <p>10.1. Emplear con corrección el léxico específico de Geografía Urbana y aplicarlo al caso español.</p> <p>10.2. Explicar las etapas del proceso de urbanización de España y sus principales características.</p> <p>10.3. Comentar a partir de un mapa la jerarquía urbana española y evaluar su papel en la ordenación territorial.</p> <p>10.4. Estudiar la morfología y estructura urbana a partir de planos o imágenes de satélite.</p> <p>10.5. Diagnosticar, a partir de distintas fuentes, problemas urbanos actuales y diseñar soluciones sostenibles.</p> <p>11.1. Emplear con corrección el léxico específico de la Geografía Rural y aplicarlo al caso español.</p> <p>11.2. Identificar en un mapa las principales regiones agrarias, así como la distribución de especies agrícolas y ganaderas más características.</p> <p>11.3. Interpretar imágenes para explicar los rasgos de los paisajes agrarios y valorar su sostenibilidad en un contexto global.</p> <p>11.4. Describir, a partir de fuentes gráficas y/o cartográficas, la evolución del medio rural español desde 1950 y su situación actual.</p> <p>11.5. Exponer los principales aspectos de la PAC y argumentar sobre los retos y oportunidades que supone para España.</p> <p>11.6. Describir, a partir de distintas fuentes, la situación del sector pesquero español y la influencia que en él tiene la Política Pesquera Común, proponiendo medidas sostenibles a los problemas del sector.</p> <p>12.1. Emplear con corrección el léxico específico de la Geografía Industrial y aplicarlo al caso español.</p>
--	---	--

	<p>construcción, automovilístico, agroalimentario, etc., y factores de localización. El debate sobre la influencia de las políticas de la Unión Europea y la globalización.</p> <p>- Los espacios terciarizados. El modelo de economía circular y los servicios: relaciones entre producción, distribución y venta. Análisis crítico de huellas ecológicas, estructura sociolaboral, responsabilidad social corporativa y de los consumidores. Estudio de casos: competitividad y desequilibrios en transporte, comercio, turismo, servicios esenciales, etc. y factores de localización. Modelos insostenibles de servicios y alternativas. La economía digital: impacto de la «economía colaborativa» y nuevos modelos de negocio en el contexto global y de la Unión Europea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Localiza en un mapa las principales regiones agrarias de nuestro país, así como la distribución de algunas de las especies agrícolas y ganaderas más características. • Describe, a partir de fotografías, los principales caracteres de los paisajes agrarios de España analizando los factores que los explican y señalando sus potencialidades y problemas, dentro de un contexto económico globalizado, valorando su grado de sostenibilidad. • Expone los caracteres actuales del medio rural español y los reconoce como el producto de la evolución histórica, en especial desde 1950 en adelante. • Explica los principales aspectos de la PAC y valora las potencialidades y los retos que se derivan de nuestra posición dentro de la UE. • Analiza la realidad del sector pesquero español y el impacto de la Política Pesquera Común para, a partir de distintas fuentes, identificar los problemas a los que se enfrenta y plantear propuestas sostenibles de solución. • Analiza, a partir de fuentes diversas, la realidad energética española (producción y consumo), determina potencialidades y problemas derivados de la misma y valora intentos de solución desde una perspectiva sostenible. • Explica el proceso de industrialización en España desde 1950 en adelante: etapas y estructura actual. • Localiza en un mapa las principales regiones industriales de nuestro país y analiza el modo en el que los factores de localización las han configurado. • Expone las características de los distintos espacios industriales de nuestro país, valorando las potenciales 	<p>12.2. Evaluar la situación energética de España a partir de diversas fuentes y proponer soluciones sostenibles a los retos a los que se enfrenta.</p> <p>12.3. Explicar, partiendo de gráficos o tablas, el proceso de industrialización de España desde 1950 y describir la estructura industrial actual.</p> <p>12.4. Localizar las principales regiones industriales españolas y explicar cómo los factores de localización las han configurado.</p> <p>12.5. Determinar, a partir de diversas fuentes, las características de los espacios industriales de España y valorar sus retos ante la globalización.</p> <p>13.1. Emplear con corrección el léxico específico de la Geografía de los Servicios y aplicarlo al caso español.</p> <p>13.2. Analizar, a partir de fuentes cartográficas, las redes de transporte y valorar su importancia de cara a la organización y cohesión territorial española.</p> <p>13.3. Examinar, a partir de distintas fuentes, la evolución y repercusión del turismo en España desde 1960 hasta la actualidad.</p> <p>13.4. Justificar la variedad de modelos turísticos en España en función de los factores de atractivo turístico.</p> <p>13.5. Detectar, a partir de distintas fuentes, potencialidades y problemas derivados del turismo y formular propuestas de gestión sostenible.</p> <p>13.6. Analizar, a partir de fuentes gráficas o tablas de datos, la balanza de pagos de España y reflexionar sobre las consecuencias que se derivan de ella.</p> <p>13.7. Reflexionar, a partir de distintas fuentes, sobre la relevancia de los servicios sociales y diseñar propuestas para garantizar el estado de bienestar.</p>
--	--	--	--

		<p>y dificultades a los que se enfrentan dentro de la Unión Europea y de una economía globalizada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza mapas de redes de transporte y realiza una valoración de las mismas como instrumento de ordenación del territorio. • Analiza, a partir de fuentes diversas, la evolución del turismo en España desde 1960 así como su importancia social y económica para España en general y para algunas CCAA en particular. • Analiza los factores que justifican el atractivo turístico de nuestro país y las características de los distintos modelos de turismo que se desarrollan en él. • Identifica, a partir de distintas fuentes, las potencialidades y problemas que se derivan del turismo y propone soluciones que valoren la sostenibilidad del sistema. • Analiza, a partir de distintas fuentes, la estructura de la actual balanza de pagos española y explica las consecuencias que se derivan de ella. • Valora, a partir de diversas fuentes, la importancia de los servicios sociales y presenta propuestas que permitan el mantenimiento del Estado de Bienestar.	
--	--	---	--

4. GLOSARIO DE CONCEPTOS GEOGRÁFICOS

TÉRMINO	TEMA
CONSERVACIÓN DEL PAISAJE	TÉRMINOS GENERALES
CURVAS DE NIVEL	TÉRMINOS GENERALES
DESERTIFICACIÓN	TÉRMINOS GENERALES
ESCALA DEL MAPA	TÉRMINOS GENERALES
ESTADO DEL BIENESTAR	TÉRMINOS GENERALES
LATITUD GEOGRÁFICA	TÉRMINOS GENERALES
LONGITUD GEOGRÁFICA	TÉRMINOS GENERALES
MERIDIANO	TÉRMINOS GENERALES
PAISAJE HUMANIZADO	TÉRMINOS GENERALES
PARALELO	TÉRMINOS GENERALES
SUELO	TÉRMINOS GENERALES
UNIDAD DE PAISAJE	TÉRMINOS GENERALES
ACUÍFERO	HIDROLOGÍA
CUENCA FLUVIAL	HIDROLOGÍA
EROSIÓN DIFERENCIAL	RELIEVE
ESCORRENTÍA	HIDROLOGÍA
FALLA	RELIEVE
GEOMORFOLOGÍA	RELIEVE
MODELADO	RELIEVE
OROGÉNESIS	RELIEVE
PÁRAMO	RELIEVE
PENILLANURA	RELIEVE
RAMBLA	HIDROLOGÍA
RÉGIMEN FLUVIAL	HIDROLOGÍA
ROQUEDO	RELIEVE
TERRAZA FLUVIAL	RELIEVE
ANTICICLÓN	CLIMA

ARIDEZ	CLIMA
BORRASCA	CLIMA
CENTRO DE ACCIÓN (ANTICICLÓN Y BORRASCA)	CLIMA
CLIMA	CLIMA
CONDENSACIÓN	CLIMA
CONTINENTALIDAD	CLIMA
CORRIENTE EN JET (JET STREAM)	CLIMA
DANA/ GOTA FRÍA	CLIMA
DESASTRE NATURAL	CLIMA
EFFECTO FOEHN O FÖHN	CLIMA
EVAPORACIÓN	CLIMA
INSOLACIÓN	CLIMA
ISOBARA	CLIMA
ISOTERMA	CLIMA
ISOYETA	CLIMA
MASA DE AIRE	CLIMA
OSCILACIÓN TÉRMICA	CLIMA
PRESIÓN ATMOSFÉRICA	CLIMA
SOLANA	CLIMA
SOTAVENTO	CLIMA
UMBRÍA	CLIMA
CADUCIFOLIO	VEGETACIÓN
CLISERIE	VEGETACIÓN
DEFORESTACIÓN	VEGETACIÓN
ENDEMISMO	VEGETACIÓN
ESCLERÓFILO	VEGETACIÓN
ESTEPA	VEGETACIÓN
LAURISILVA	VEGETACIÓN
PAISAJE BIOCLIMÁTICO O BIOMA	VEGETACIÓN

PARQUE NACIONAL	VEGETACIÓN
PERENNIFOLIO	VEGETACIÓN
PISO DE VEGETACIÓN	VEGETACIÓN
REGIÓN BIOGEOGRÁFICA O BIOCLIMÁTICA	VEGETACIÓN
VEGETACIÓN POTENCIAL	VEGETACIÓN
VEGETACIÓN REAL	VEGETACIÓN
VEGETACIÓN RUPÍCOLA	VEGETACIÓN
XERÓFILO	VEGETACIÓN
AGRICULTURA ECOLÓGICA	GEOGRAFÍA RURAL
AGRICULTURA EXTENSIVA/INTENSIVA	GEOGRAFÍA RURAL
APARCERÍA	GEOGRAFÍA RURAL
BARBECHO	GEOGRAFÍA RURAL
ESTABULACIÓN	GEOGRAFÍA RURAL
GANADERÍA INTENSIVA/EXTENSIVA	GEOGRAFÍA RURAL
MINIFUNDIO	GEOGRAFÍA RURAL
MONOCULTIVO	GEOGRAFÍA RURAL
PESCA DE ALTURA	GEOGRAFÍA RURAL
PESCA DE BAJURA	GEOGRAFÍA RURAL
PLATAFORMA CONTINENTAL	GEOGRAFÍA RURAL
REGADÍO	GEOGRAFÍA RURAL
ROTURACIÓN	GEOGRAFÍA RURAL
SECANO	GEOGRAFÍA RURAL
SUPERFICIE AGRARIA UTILIZADA (SAU)	GEOGRAFÍA RURAL
TRASHUMANCIA	GEOGRAFÍA RURAL
AGROINDUSTRIA	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
AGUAS JURISDICCIONALES	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
BALANZA DE PAGOS	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
CONCENTRACIÓN HORIZONTAL	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
DESLOCALIZACIÓN	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
ECONOMÍA DE ESCALA	GEOGRAFÍA ECONÓMICA

ECOTURISMO	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
ENERGÍAS RENOVABLES	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
FONDOS ESTRUCTURALES	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
INDUSTRIA	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
MATERIA PRIMA	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
PIB	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
PYME	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
RECONVERSIÓN INDUSTRIAL	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
RELOCALIZACIÓN	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
SECTOR PRIMARIO	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
SECTOR SECUNDARIO	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
SECTOR TERCIARIO	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
TERCIARIZACIÓN	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
TURISMOFOBIA	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
TURISMO DE MASAS	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
TURISTIFICACIÓN	GEOGRAFÍA ECONÓMICA
COMARCA	ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DE ESPAÑA
REGIÓN	ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DE ESPAÑA
TRATADO DE ROMA	ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DE ESPAÑA
UNIÓN EUROPEA	ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DE ESPAÑA
Además, cuando se incorporen los contenidos de Población y Poblamiento:	
CRECIMIENTO NATURAL O VEGETATIVO	GEOGRAFÍA DE LA POBLACIÓN
ÉXODO RURAL	GEOGRAFÍA DE LA POBLACIÓN
MIGRACIÓN	GEOGRAFÍA DE LA POBLACIÓN
PIRÁMIDE DE POBLACIÓN	GEOGRAFÍA DE LA POBLACIÓN
TASA BRUTA DE MORTALIDAD	GEOGRAFÍA DE LA POBLACIÓN
TASA BRUTA DE NATALIDAD	GEOGRAFÍA DE LA POBLACIÓN
ÁREA METROPOLITANA	GEOGRAFÍA URBANA
CASCO HISTÓRICO	GEOGRAFÍA URBANA

CONURBACIÓN	GEOGRAFÍA URBANA
ENSANCHE	GEOGRAFÍA URBANA
FUNCIONES URBANAS	GEOGRAFÍA URBANA
PLANO ORTOGONAL	GEOGRAFÍA URBANA
PROCESO DE URBANIZACIÓN	GEOGRAFÍA URBANA